

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta

Katedra filosofie

Bakalářská práce

**Benediktinsko-cisterciácké základy
trapistického řádu a působení
trapistů v Čechách**

Vedoucí práce: PhDr. Jan Samohýl, Th.D.
Autor práce: Leo Strmeň
Studijní obor: Pastorační asistent
Ročník: Třetí
Rok odevzdání: 2010

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně, pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

20. 3. 2010

Děkuji vedoucímu bakalářské práce PhDr. Janu Samohýlovi Th.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce. Také děkuji za všestrannou podporu při gramatických a jiných opravách textu paní Marii Šindelářové, panu Petru Burdovi s manželkou, za pomoc při úpravě práce, také Janu Vybíralovi a všem přátelům, kteří mi pomáhali jakýmkoliv způsobem na sestavení bakalářské práce.

Obsah

Úvod	5
1. Trapisté a Benediktova regule	8
2. Pojem trapistického mnicha	14
3. Poustevnictví před sv. Benediktem	16
4. Benedikt a rozvoj benediktinského hnutí až po vznik cisterciáků	19
4.1 Benediktova řehole v českých zemích	21
5. Vznik kláštera v Cîteaux	26
5.1 Vývoj cisterciáckého řádu	29
5.2 Rozvoj Cisterciáků v českých zemích a na Moravě	31
5.3 Vznik reformovaných Cisterciáků – Trapistů	35
6. Opatství Sept Fons – mateřský klášter Nového Dvora	38
7. Založení klášter Matky Boží na Novém Dvoře	41
Závěr	43
Seznam použité literatury	46
Přílohy k práci	49
Abstrakt	66
Abstract	67

Úvod

Práce se zabývá pohledem a smyslem příchodu trapistů do Čech. Proč právě přijíždějí do krajiny východního bloku, do které byl za totalitního režimu jakýkoliv přístup Božího působení zakázán?

Cílem mé práce je obeznámit čtenáře s benediktinskou spiritualitou, kterou převzali od Benediktinů Cisterciáci i Trapisté. V každé době se způsob benediktinského života měnil a tak v dalších částech se budeme moci obeznámit s životem poustevníků, benediktinů, cisterciáků a trapistů. Práce vrcholí tím, jako trapisté našli své působiště v České republice, usadili se tady a nyní nám mohou být nablízku se svým duchovním bohatstvím a předávat své zkušenosti našim lidem.

Tak jako za minulých staletí u zakládání klášterů nebylo snadné najít místo, pozemek, a co nejdůležitější, komunitu mnichů sjednotit, která bude v souladu se svým opatem (představeným) a bude jejich činnost probíhat podle zakladatele řádu. Tuto Reguli si mniši ctí spolu se svatou Biblií. Bible a Regule jsou základem celé spirituality sv. Benedikta. Pro řeholi neboli pravidla reformovaných cisterciáků, použil jsem tiskoviny k tématu postupného vývoje a formy života nejprve poustevníků v brožurce „První křesťanští poustevníci“ z vydavatelství Stauros, přeložené Vratislavem Antoniem Drdou. Další pomůcky o vývoji poustevnictví až po založení Benediktovy řehole nám předkládá kniha „Sv. Benedikt“, sestavená třemi význačnými benediktiny. První jako redaktor pracoval na této knize emauzský opat Maurus Verzích, žijící v době prvního vydání (1980) ve Florencii. Dále na knize pracovali břevnovští benediktini Radim Valík a opat kláštera Anastáz Opasek, žijící v době vydání v opatství Rohr v Bavorsku. Nebylo lehké tyto knihy dopravit z Říma do Československa čtenářům. StB jim v šíření všemocně zabraňovala. Dnes nám tato kniha podává veškerý základní vývojový i dějepisný popis benediktinského řádu v Čechách i mimo naše území. K popisu spirituality, kterou se trapisté řídí, mi posloužila „Benediktova řehole“, vydaná břevnovskými benediktiny. Popis hlavních statí důležitých pro život trapistů je umístěn ke konci práce s tím, že kromě popsanych

se musí dodržovat ještě mnoho psaných i v Čechách mi pomáhaly knihy Miloslava Pojsla „Velehrad“, Jaroslava Němce „Rozvoj duchovních řádů v českých zemích“ a věrohodný výběr popisu benediktínů a jejich velké osobnosti v Čechách, podala Monika Elšíková, v „Dobré díle Anastáze Opaska“.

Na doporučení bratří trapistů v Novém Dvoře mi byla zapůjčena ke zpracování revue pro teologii a duchovní život „Salve“. Jsou tam dva články, které popisují vývoj trapistů a též rozhovory umístěné v dodatku práce k živější představě vnitřního života v kláštorech v dnešní době. S jedním opatem, Domem Patrikem, ze Sept Fons, připravil rozhovor Norbert Schmidt a přeložil jej Oldřich Selucký.

Druhý z rozhovorů „Vývoj cisterciáckého řádu“, je název kapitoly, ze „Salve“, která mluví o zakládání kláštera v Cîteaux, kde se ve Francii v 11. století zrodil cisterciácký řád. Několik bratří opustilo opatství Molesme, kde byla malá skupinka benediktinských mnichů. Ti si uvědomovali, že jejich řehole sv. Benedikta není dodržována a toužili se k ní vrátit ve své plnosti.

Další kniha použitá pro tuto práci je „Vody Siloe“ od Thomase Mertona, která je významná opisem historie a vzniku prvních cisterciáckých klášterů. T. Merton byl sám trapistou narozen na jihu Francie v Prades r. 1915 a během 1. sv. války se jeho rodina odstěhovala do Spojených států, kde vstoupil do trapistického řádu v r. 1941. Umírá a v r. 1968 v thajském Bangkoku. Svými očima přiblížil reformaci cisterciáckého řádu v 17. století v Normandii, na místě staršího kláštera La Trappe.

Není možné opomenout význačnou osobnost kláštera Sept Fons, otce Jeronýma, který byl světlem a novým zdrojem mnišského života pro každého mnicha, jenž toužil hlouběji poznávat život trapistu a hledat cestu Božího zaslíbení. Jeho věrnými následovníky jsou vzpomenuiti bratři Dom Patrik i Dom Samuel. Snaží se nadále pokračovat v jeho učení, které jim pomáhá v následování samého Krista. O otci Jeronýmovi z kláštera Sept Fons, jsem čerpal z knih „Otec Jeroným/mnich“, vydané klášteřem Matky Boží v Novém Dvoře. Druhou knihu napsal přímo otec Jeroným, je zaměřená víc k rozjímání, ale obsahuje také historické události, kapitoly - historické situace. Knihu uspořádal otec Mikuláš, mnich se Sept Fons a jmenuje se „Umění naslouchat“.

Z časopisu „Apoštol Božího milosrdenství“ je do článku upraven rozhovor s Domem Samuelem na Novém Dvoře o modlitbě, která má být hlavní činností trapistů. Umístěn je v dodatku práce spolu s rozhovorem s Domem Patrikem Olivem, opatem Sept Fons pro Famille Chretienne v r. 2002.

Praktická část popisuje objevení pozemku v Novém Dvoře a zahájení stavebních prací. Všechny stavby měly s posvátnou tradicí trapistů určitou spojitost. Základní kámen kostela byl položen na svátek sv. Benedikta. Založení kláštera Matky Boží v Novém Dvoře bylo ve svátek sv. Bernarda a přibližně čtyři roky na to, první slavné sliby se slavily na svátek zakladatelů řádu sv. Roberta, Štěpána a Alberichta. Z těchto knih, které mi pomohly k ucelenému pohledu na vývoj cisterciáckého řádu v jeho základě a počátcích, popíši jednu z použitých statí. Víc čtenářským a dobrodružným stylem je napsána kniha od Milana Kamenického „Burgundsko /kraj mnichů – Citeaux a Bernard z Clairvaux. Vybral jsem z ní úryvky mluvící o životě sv. Bernarda, jak se společníky vlastního rodu vstupuje do kláštera, stává se řeholníkem a spolupodílí se na budování řádu. K podobným postřehům mi posloužila též brožúrka P. Karla Dachovského „Sv. Bernard z Clairvaux“.

Poslání Trapistů je modlit se s lidmi, kteří k nim přijíždějí a za lidi, kteří o modlitbu prosí a potřebují ji. Lidé, kteří navštíví kostel Matky Boží v Novém Dvoře, hledají pomoc a zkušenosti mnichů. Hledají postoj lidí, řídicích se Písmem svatým a pravdou, která má svůj pevný základ v Bohu.

1. Trapisté a Benediktova regule

Otec Jeroným vzpomíná na Dom Bernarda z kláštera Aiguebelle, který se v těžkých dobách velmi zasazoval o poctivé dodržování řehole. Začátky kláštera La Trappe, kde poznali jen širokou radost, jeho zakladatelé žili v nejdřsnějších podmínkách a byli šťastní. Na opačné straně byly generace, které se pokoušely svatou řeholí snižovat a odstraňovat rozličné prvky z ní, jež je tížily.

Otec Jeroným zdůrazňuje: „My žijeme pro řeholi, za kterou i naši „otcové“ těžce bojovali. Když žije komunita sladěná v jeden celek ve společném elánu a úplném souznění ducha a srdce, druhá generace bratří pocítí úspěch a sklídí ovoce svých předchůdců“.¹

„Benediktova řehole“ má pomoci mnichům uskutečňovat život podle evangelia. Je to duchovní kniha s přepisy, poučeními i trestními sankcemi. Ale i těm je třeba rozumět jako prostředkům k dosažení cíle.

- *Společenství* je třeba rozumět jako Kristem svolané stádo (congregatio). Středem tohoto společenství je neděle a k ní patřící zmrtvýchvstalý Kristus. Podstatným prvkem společenství je stabilita a stálost. Pod těmito termíny si můžeme představit vazbu na určitý klášter. Mnich věří, že právě na tom místě má hledat Boha a přilnout ke společenství (stabilitas in congregatione).

Sv. Řehoř Nysský mluví o stálosti: „Stálost ve společenství umožňuje onu vnitřní stálost, která dává proniknout do života s Kristem.“²

- *Služba opatova* je povinnost přivést členy společenství na cestu setkání s Kristem. Opat si má být vědom, že prvním představeným domu je Kristus. Opat má představovat služebníka Božího, který je mírný a milosrdný. Podle Basila Velikého to má být dobrotivý pastýř. Opat je líčen jako slyšící, který vyslechne rady bratří a pak sám u sebe uvažuje, co třeba činit. Je přesvědčen, že všichni mají

¹ Srov. JERONÝM, OTEC. *Umění naslouchat*, s. 108.

² Srov. *Řehole sv. Benedikta*, Čeští Benediktini, s. 21.

zodpovědnost za hledání vůle Boží. Poslouchá radu jednotlivých bratří a poslušností Duchu sv. činí další rozhodnutí.³

- *ostatní služby* v klášteře se mají stát službami, jak sv. Benedikt ukazuje, kde všichni mají vytvořit atmosféru míru, lásky a porozumění, neboť nikdo v domě Božím nemá být zmaten, nebo zarmoucen. Celerář, prefekt hostů, infirmář, vrátný a všichni ostatní mají vykonávat službu v báni Boží. Starost o nemocné v domě má svůj základ v Ježíšových slovech: „Byl jsem nemocný a navštívili jste mne.“ (Mt 25, 36b)⁴

O jiných hostech a poutnicích kláštera: „Byl jsem na cestách a ujali jste se mne.“ (Mt 25, 35c)⁵

Benediktova snaha je, aby v každém bližním viděli Krista a jako Kristu mu sloužili. Ze všech Benediktových směrnic společného života vyznačuje smysl pro potřeby jednotlivce, úcta před každým z nich, ohled na slabé a starost o to, aby se vzájemná služba mohla konat beze smutku a s láskou.⁶

- *naslouchání* se učí mnich, jako základnímu pojmu duchovního života. Naslouchat moudrosti je podle starého zákona cesta k životu. Naslouchání není schopnost člověka, kterou se jednou naučí a jí vlastní. Je to disciplína srdce, probíhající proces a vnitřní zaměření na cíl.⁷

- *poslušnost* je cestou k životu, protože je to cesta, kterou šel sám Kristus. Poslušností můžeme porozumět, aby každý žák, který následuje cestu Kristovu, poslouchal rad svého zkušenějšího duchovního vůdce, aby z cesty nezbloudil a uchránil se sebeklamu. Sv. Benedikt vyzývá učedníky, aby poslouchali pokynů svého laskavého otce a řídili se jimi. Ten, kdo představeného miluje jako Krista, není možné, aby jeho rad neposlouchal. Námaha poslušnosti je vytvořit prostor lásky. Na konci řehole sv. Benedikt doplňuje, že poslušnost mají bratři projevovat

³ Srov. *Řehole sv. Benedikta*, Čeští Benediktini, s. 23.

⁴ Bible, Český ekumenický překlad, s. 1504.

⁵ Tamtéž, s. 1504.

⁶ Srov. *Řehole sv. Benedikta*, Čeští Benediktini, s. 24.

⁷ Srov. tamtéž s. 26.

nejenom opatovi, ale mají si ji projevovat navzájem. Protože po cestě poslušnosti navzájem dojdou k Bohu.⁸

- *mlčení* sv. Benedikt rozlišuje jako základní postoj mlčení (*taciturnitas*) a praktické nemluvení (*silentium*). Sv. Benedikt chce v klášteře vytvořit prostor, kde by se mniši mohli otevřít Boží přítomnosti ve slově, v liturgii a mnoha jiných setkání všedního dne. Mlčení a naslouchání patří k základním postojům mnicha. A ten by měl hledat správnou míru pro své mluvení a mlčení. Jistěže mlčení může být i z nelásky, aby se dotyčný vyhnul lidem, z urážlivosti, z hněvu. Ale takové mlčenlivosti bychom se chtěli úplně zřeknout.⁹

- *symbolem pokory* si sv. Benedikt vytvořil Jakubův žebřík. Hlavní stupeň pokory vyjádřil - Bázeň Boží, aby si bratři uvědomili, že je zapotřebí mít Boha za míru všech věcí. Dále být poslušný a pokorný v každodenním životě je výzva pro mnicha, aby i ve tvrdých a protivných příležitostech v tichosti objal trpělivost. Vlastní vrchol pokory by nás měl ztotožnit s obnaženým Pánem na kříži.

K charakteristice Benediktovy nauky patří, že spojuje duchovní zrání mnicha s pokorou.¹⁰

- *umírněnost* (*discretio*) je postoj vnitřní pozornosti, zkoumáním situace s ohledem na okolnosti času a místa, zjišťování slabosti a potřeb. U této ctnosti vykresluje sv. Benedikt opatův obraz. „Vše ať se děje s mírou a ohledem na slabé.“ Umírněnost jde zlatou střední cestou, související se zdravým úsudkem, moudrostí, spravedlností, smyslem pro různost jednotlivců ve společenství. Vztah umírněnosti klade sv. Benedikt do středu každodenního života komunity, nejen při mimořádných rozhodnutích.¹¹

- *radost* není jen výsledkem lidského snažení se, nýbrž i dílem Ducha svatého. Např. radostné očekávání Velikonoc. Ale též si tak opat, jako i všichni bratři mají uvědomit svůj úkol, uspořádat vše tak, aby nevznikl zármutek. Když má některý bratr nerozumné nároky, celerář ho nemá urážet, nýbrž s udáním rozumných

⁸ Srov. *Řehole sv. Benedikta*, Čeští Benediktini, s. 27.

⁹ Srov. tamtéž, s. 28.

¹⁰ Srov. tamtéž, s. 29.

¹¹ Srov. tamtéž, s. 31.

důvodů v pokoře odmítnout. Též opat musí jednat jak rozumný lékař. Pokud je ve společenství bratr, který výrazně kolísá, má opat za ním poslat starší moudré bratry, kteří toho bratra potěší, aby nepropadl přílišnému zármutku.¹²

- *lásku* popisuje sv. Benedikt třemi výrazy: láskou z rozhodnutí z vůle (*dilectio*), dále z vysokého ocenění a z úcty jako postoj k Bohu, opatovi i bratřím a také i k nepřítelům. Láskou, která zahrnuje *citty* (*amor*), mají mniši milovat Krista a ničemu nedávat přednost. Slovem *amor* sv. Benedikt popisuje též službu bratřím biblicky připomínajíc *agapé*. V řeholi se též označuje *caritas*, jak láska ve společenství, která se vytváří v bratrství (ve *fraternitas*). Též má vyjadřovat např. službu vrátného k hostům, nebo když se některým bratřím uloží něco obtížného.

- *modlitba* by měla mít svůj pevný rámeček v určitých hodinách dne. Když se tento rámeček pravidelně zachovává, můžeme hovořit o neustále modlitbě. Sv. Benedikt připomíná ve své řeholi, že mniši mají začínat i končit svůj den hodinkami modliteb. Ničemu se nemá dávat přednost před bohoslužbou. Víra v Boží přítomnost mezi námi, je předpoklad pro službu před Bohem. Jedná se o celého člověka. Soulad vnitřního smýšlení a vnějšího chování (*mens concordet voci*) se stalo i mimo modlitbu zásadou benediktinského způsobu života. V těchto způsobech chování můžeme navázat na úctu k neviditelné bytosti, ke které se modlíme. Postoj úcty v životě mnicha by měl celé tělo proniknout láskou vyjadřující celý obsah vnitra i navenek držení těla, pohyby, chůzí i úklonami. Tato úcta vztahovaná konání jedince k Pánovi v modlitbě vydává důkaz o jeho uznání jako Boha a Stvořitele nebe i země. Pro kontemplativní modlitbu nepodává sv. Benedikt žádný návod. Čistota srdce je základ, s kterým modlící předstupuje před Boží tvář. O této modlitbě přímo cituje: „Chce-li se někdo modlit jen tak pro sebe, ať tiše vejde do oratoře a modlí se ne- nahlas, ale se slzami v očích a pozorným srdcem“.¹³

- *lectio divina*, duchovní četba poukazuje na další část Benediktovy spirituality. Nemusí to být jen četba Písma svatého, jak ho znali církevní Otcové: *lectio*

¹² Srov. *Řehole sv. Benedikta*, Čeští Benediktini, s. 32.

¹³ Srov. tamtéž, jiné myšlenky o modlitbě, s. 35.

(četba), meditatio (meditace), oratio (modlitba). Při prvním kroku - četbě se text Písma přečte nahlas, aby nám utkvěl v paměti, při druhém kroku – meditaci se snažíme přečtený text přejít od A do Z, aby pronikl celými našimi útroby. A modlitba by měla být odpovědí člověka na slovo Boží v celé podstatě z přečteného a přemeditovaného. Jazyk a rozum zachytávají přečtené slovo jak hrubý materiál, dále vchází do srdce člověka, ledví a všech lidských útroby, které jsou symbolem duše. A po tomto zpracování s pomocí Ducha svatého vycházejí z dotyčného ve formě modlitby. Sv. Benedikt zdůrazňuje, že bratři v určitých hodinách dne mají být volní pro četbu (vacare). Na výběr četby předkládá po poznání své řeholi četbu katolických otců a jejich životopisy a též řeholi sv. Basila. Tedy předkládá četbu biblickou, monastickou a theologickou. V poslední kapitole sv. Benedikt upozorňuje, že každé slovo Písma, je setkání s Bohem a v duchovní četbě formuje člověka. Tím se mu stává ukazatelem cesty pro lidský život.¹⁴

- *práce* je součástí Božího velebení. Netýká se to jen modlitby, ale všeho k čemu svou činnost dne mniši předkládají. Bratři se mají v určitých hodinách dne zabývat četbou a v jiných hodinách prací. „*Zahálka je nepřítelkyni duše*“.¹⁵

Zahálčivý mnich ztrácí sílu ducha a tím se stává neschopným modlitby. To znamená, že práce je prevence a lék proti duchovní lenosti. Sv. Benedikt se stará, aby mniši prací rozvíjeli své dary a schopnosti a prací svých rukou rozvíjeli svého ducha. Sv. Augustin a sv. Basil uvádějí: „Co by mohlo mnichu bránit v tom, aby pracoval a uvažoval o zákoně Božím a zpíval chvály Boží?“

- *pohostinnost* si vzal sv. Benedikt jako program evangelia: „*Kdy jsme tě viděli jako pocestného, a ujali jsme se tě...?*“ (Mt 25, 38a)¹⁶ Tato jasná ukázka v Písmu sv. stačí sv. Benediktovi, aby nadchnul své mnichy a objevil přímé poslání lásky, na které poukazuje přímo náš Pán, Ježíš Kristus. Bratrství mnichů by mělo projevovat lásku každému hostu jak samotnému Kristu. Aby se s každým

¹⁴ Srov. Řehole sv. Benedikta, Čeští Benediktini, s. 37.

¹⁵ Tamtéž, 48,1.

¹⁶ Bible, Český ekumenický překlad, s. 1504.

pocestným rozdělili o to, co mají, aby byli přátelští, proto setkání s hostem, jak uvádí sv. Benedikt, je třeba brát na úrovni duchovní, jako setkání s Kristem.¹⁷

- *pokoj* je jedním z předpokladů bratrského soužití. Každý, kdo vejde do benediktinského kláštera z nepokojného světa, by měl pocítit, že místo kam přijel, je místem pokoje. Jedním z předpokladů pokoje je spravedlnost, kterou sv. Benedikt vyjadřuje citátem Písma: „*Kdo měli pole nebo domy, prodávali je, a peníze, které utržili, skládali apoštolům k nohám. Z toho pak se rozdělovalo každému, jak kdo potřeboval.*“ (Sk 4, 34bc-35)¹⁸ Benedikt tady zdůrazňuje, že se nemá rozdělovat podle postavení toho kterého bratra, nýbrž s ohledem na jeho slabost se má určovat míra, co kdo potřebuje, aby bratři žili v pokoji. Vyzývá bratry, aby denně obnovovali svou ochotu k smíření. Ví, že konflikty a hádky vroubí cestu života jak bodláky a trní; pokaždé se o ně zraní.

U ranních a večerních modliteb mají brát bratři vážně modlitbu „Otče náš“, kde slibují: „Odpusť nám naše viny, jako i my odpouštíme svým viníkům!“ Tím slibem se každý jeden zavazuje k odpuštění a má jej mít na mysli během celého dne. „*Hledej pokoj a usiluj o něj!*“ (Ž 34, 15b) Když Žalmista vybízí k pokoji, tak i sv. Benedikt své bratry napomíná: „*Po hádce, ať se každý ještě před západem slunce navrátí k pokoji!*“¹⁹

¹⁷ Srov. *Řehole sv. Benedikta*, Čeští Benediktini, s. 39.

¹⁸ *Bible*, Český ekumenický překlad, s. 1624.

¹⁹ *Řehole sv. Benedikta*, Čeští Benediktini, 4, 73.

2. Pojem trapistického mnicha

Když se mluvilo o trapistech, vzešlo do podvědomí, že je to určitá skupina lidí žijících tvrdým životem. Je to ještě nějaká jiná spiritualita, která nás vzdaluje od blízkosti Boha? Nebo je potřebné, abychom se přesvědčili a potvrdili si pravdu na vlastní oči a pochopili, že trapistická askeze nespočívá v sebetryznění. Je pravda, že trapisté nejsou jako lidé dnešní doby. Nejedí na denním pořádku podle jídelníčku běžného člověka. Mniši se živí tím, co Bůh pro klášter dá a také co si sami vypěstují. Buď je to z darů lidí a vlastní zahrady, kterou si obvykle u klášterů zakládají. Někdy bratři celé týdny nejedí ani sýr, mléko, nebo rybu. Maso se v trapistickém klášteře podává jen ve výjimečném případě nemocným bratřím. Pochopit způsob trapistické askeze znamená přijet jako host a poslouchat pokyny bratra ke každému hostu přidělenému, kterému právě tato úloha náleží.

Trapista je mnich žijící podle řehole svatého Benedikta zachovávající cisterciáckou tradici. Jeho život provází práce, modlitba, chudoba a však nikoli nouze; ticho je potřebný prostor, který mnicha přibližuje k Bohu.

Jaké jsou při práci rozdíly mezi běžným člověkem a trapistickým mnichem? Dnešní člověk mnoho krát pro výdělek a hromadění veškerých statků nemá čas se ani zastavit a být chvíli s Bohem. Trapistický mnich, když slyší znamení k hodině (modlitby), pustí všechno z rukou, nechá práci a spěchá co nejrychleji k Božím službám. Před službou Boží nesmí trapista dát žádné jiné činnosti přednost. Zásadní pro trapistu je dodržet řeholi sv. Benedikta, kde se píše: „Prorok říká: ‚Sedmkrát za den Tě chválím.‘“ Posvátný počet sedmi chval naplníme tak, že vykonáme svou povinnou službu ranních chval, primy, tercie, sexty, nóny, nešpor a kompletáře (modlitby před spaním). O nočních vigiliích tentýž prorok praví: „*Uprostřed noci vstávám, abych ti vzdával chválu.*“ (Ž 119, 62a)²⁰

Mlčení v trapistických klášterech můžeme porozumět jako nevyhnutelnosti spojení se s Bohem. „Trapisté spolu nemluví, dorozumívají se posunky. Hovoří

²⁰ Bible, Český ekumenický překlad, s. 772.

jen se svými představenými a zpovědníky, což znamená, že nemluví mezi sebou skoro vůbec.“²¹ Rozhovor mezi bratry zůstává jen v nevyhnutelných potřebách, např. o práci, nebo činnosti pro chod komunity nevyhnutelné.

Návštěva trapistického kláštera může běžnému člověku dát podnět se zamyslet nad láskou, o které se všeobecně mnoho mluví. U trapistických mnichů vidíme něco víc, než je psáno: „Milovat budeš Pána, Boha svého a svého bližního jako sebe sama“. Když přemýšlíme nad tím, není člověka, který nemá sebe rád. Doslova, kdybychom to vzali podle katolické morálky, nemilovat sebe, by mohlo znamenat sebou i opovrhovat. A to by mohlo zacházet až ke hříchu, nevážit si darů, které máme od Boha, jako je zdraví, chléb, šatstvo apod. Ale tady jde spíše o míru lásky. Dát ji v pravý čas na pravé místo.

Trapistický mnich se učí své bratry milovat jako Boha, tj. víc než sebe. Tvořit si nebeské království již tady na zemi.

„Mít ke všem lidem v klášteře kolem sebe čistou nesobeckou lásku, která nežije z toho, co dostává, ale z toho, co dává. Mít lásku, která se zvětšuje, předává-li se ostatním, která roste sebeobětováním a stává se mocnější, když se sama sebe vzdává.“²²

Kromě potřeby modlitby pro mnohé strádající ve světě, mnohé lidi žijící bez Boha, si trapisté uvědomují, že svou prací přispívají i hmotně na chudé, nemocnice a školy z přebytku, který si mniši vymohou svou prací.

„Když mnich obdělává pole, ví, že nepracuje pouze pro sebe, ale také proto, aby nasýtil chudé. Avšak poslání trapistického mnicha není v oblasti materiální. Jeho hlavní poslání je v oblasti duchovní.“²³

Ve světě, ve kterém žijeme, lidé zapomněli, jakou hodnotu má modlitba. Zmírňuje zoufalství dnešní doby a v chaosu světa se dá objevit smysl života jen zásluhou Boží milosti. A tuto milost vyprošují právě mniši od mnohých lidí v nepovšimnutí. Vděčnost je ten pravý výraz, který si zaslouží projevit každý mnich modlící se i za nás.

²¹ Srov. MERTON, T. *Vody Siloe*, s. 10.

²² Srov. tamtéž, s. 11.

²³ Srov. tamtéž, s. 11.

3. Poustevnictví před sv. Benediktem

Poustevnictví se objevuje ve 3. Století, zvláště v Egyptě. Asketi, kteří odcházejí z církevních obcí do pouští, se stávají mnichy (monachoi). První poustevníci odcházejí na poušť mezi léty 250 a 280. V době nikajského sněmu nastupuje již 3. generace poustevníků, jako jsou Makários Egyptský a Hilarion z Gaze (4. století). V tomto století po sobě umírají významní poustevní otcové, jako jsou sv. Paulós † 341, sv. Pachomios † 346 a deset let po něm sv. Antónios²⁴. Jeden ze zakladatelů a otců mnišství je sv. Antonín († 356), a zprávu o jeho životě nám zanechal sv. Atanáš, který se počítal za jeho nejlepšího přítele i duchovního syna.²⁵ Jak prostý koptský rolník sv. Antonín zasažen předcítáním evangelia v chrámu odešel do pouště. Rozdal všechn svůj majetek chudým a těžce mohl předpokládat, že bude mít tisíce a tisíce následovníků. „Zemřel přibližně ve věku 106 let mezi dolnoegyptským Nilem a Rudým mořem v jeskyních poblíž hory Kolzim.“²⁶

Pavel Thebaidský nar. přibližně kolem r. 228 pocházel ze středního Egypta z rodiny koptského rolníka. O jeho životě se zachovalo málo zpráv. Údajně ho našel abba Atnónius na sklonku jeho života a když zemřel († 341), pohřbil jej za pomoci dvou lvů. Sv. Pavel je zobrazován s dlouhým vousem, listím kolem pasu, sycen chlebem od havranů (podle Eliášova příběhu).²⁷

Úplně jiný příklad mnišství nám dala prvotní církev v Jeruzalémě a její život ve společenství. Z tohoto života ve společenství (koinonii) se na poustevnický život (anachoretů) tvoří cenobitství, tj. život ve společenství. Sv. Basil právě s porovnáním poustevnictví zdůrazňuje podle slov Žalmisty vhodnost společného života: „Hle, jak je dobré a milé, když bratři bydlí

²⁴ Srov. DRDA, V. A. *První křesťanští poustevníci*, s. 4.

²⁵ Srov. *Řehole sv. Benedikta*, Čeští Benediktini, s. 7.

²⁶ Srov. DRDA, V. A. *První křesťanští poustevníci*, s. 11.

²⁷ Srov. *tamtéž*, s. 21.

pospolu“.²⁸ Jeden ze zakladatelů organizovaných klášterů byl již vzpomínaný Pachomius, na jehož poukazuje jeden z jeho egyptských nástupců Horsiesi († 380).

Zakladatelem západního mnišství byl sv. Augustin z Hippo († 430), kde také založil klášter a o jeho zakládání pak říká ve svých žalmových komentářích: „*Melodie lahodná jak uchu, tak rozumu, zakládala kláštery. Její zvuk probouzel bratry, aby toužili bydlet pospolu. Kdo byli roztroušeni, se shromáždili v jedno.*“²⁹ Sv. Augustin právě poukázal na společný majetek, který měl všechny mnichy spojit: „*Obec věřících měla jedno srdce a jednu duši. Nikdo neříkal o ničem ze svého majetku, že je to jeho vlastní, ale měli všechno společné.*“ (Sk 4, 32)³⁰

Mnohotvárnost mnišských ideálů měla bohatou tradici. V 5. století, tak životní postoj všech nevdaných a neženatých, kteří toužili po Božím království, můžeme zaznamenat ve spoustě forem. Někteří žili v domě rodičů, někteří ve vlastním domě, jakoby v klášteře s vlastní askezí. Poustevníci se dělili na anachorety, eremity, nebo potulné mnichy (gyrovágové) a jako cenobiti v malých, nebo velkých kláštěrech. Vůdčí postavou v Egyptě byl již zmiňovaný sv. Antonín Poustevník, zvaný Veliký. Životopis sv. Antonína sepsaný sv. Atanášem se stal nejvýznamnějším modelem pro všechny další mnišské životopisy.

Nejslavnější postava syrského mnišství byl Šimon Sloupovník³¹, který byl obdivován svým znamením bdělosti v očekávání Krista a v modlitbě. Jeho bdělost a askeze se projevovala ve stylu života, který trávil v ustavičných modlitbách ve stoje na vysokém sloupu.

Ještě lze zmínit sv. Martina z Tours († 397), jeho životopis byl sepsán Sulpiciem Severem a patří k základní literatuře latinského pozdního starověku. Sám sv. Benedikt ho bral jako vzor jihogalského a aqiatánského mnišství a na Montecassinu dal postavit kostel zasvěcený památce sv. Martina.³²

²⁸ Srov. *Řehole sv. Benedikta*, Čeští Benediktini, s. 9.

²⁹ Tamtéž, s. 10. Enarratio in psalmos 132.

³⁰ *Bible, Český ekumenický překlad*, s.1624.

³¹ Symeon Stylites, † 459.

³² Srov. *Řehole sv. Benedikta*, Čeští Benediktini, s. 14.

Vysokou úctu k ideálům poustevnictví, které vyplývaly z přesné znalosti života pouštních otců v Egyptě, Palestiny a Sýrie, též z dlouholeté vlastní zkušenosti měl a zprostředkoval Jan Kassián († 435). Pak odešel na západ a založil kolem r. 415 v Marseille jeden mužský a jeden ženský klášter.³³

³³

Srov. *Řehole sv. Benedikta*, Čeští Benediktini, s. 16.

4. Benedikt a rozvoj benediktinského hnutí až po vznik cisterciáků

Sv. Benedikt pochází z Nursie (dnešní Norča, nar. kolem r. 480) ležící v sabinských horách blízko měst Spoleta, nebo Perugia. Rodiče Benediktovi byli zámožní, ale zbožní křesťané. Jeho otec byl senátorem (funkce podobná dnešnímu starostovi) a venkovským šlechticem. Pocházel z rodu Aniciů. Základní vzdělání dostal na biskupské škole v Norči. Tam byl představeným místního společenství biskup Štěpán, který mu byl pravděpodobně duchovním poradcem i na studiích v Římě (nastoupil kolem roku 495). Podle povolání svého otce v Římě studoval Benedikt možná politické řečnictví, s čím souvisela dialektická filosofie. Benedikt pociťoval rozpory mezi svou klidnou církevní obcí v Nursii a stranickými spory v Římě. Cítil, že s neplodným studiem musí udělat konec. Poustevnický život v okolí Subjaka byl konkrétním obrazem, jak by mohl žít v Bohu. Biskup Štěpán přijal i jeho sestru Skolastiku do sboru „Bohu zasvěcených panen“.³⁴ U Subjaka časem vystavěl 12 malých klášterů, v každém po 12 mniších, v čele s opatem a kvůli zášti místního představeného Florencia, opouští Subjako a 140 km jižně od Říma v Latiu na hoře Monte Cassino v roce 529 zakládá klášter na místě bývalé Apollonovy svatyně.³⁵ Zde sv. Benedikt napsal také vlastní řeholní pravidla. Tento muž zaměřil askezi mnichů od těla k vůli. Přidal jim jídla, spánku, zkrátil původní chórovou modlitbu ze vzoru egyptských mnichů asi na třetinu a k práci na polích posílal svou komunitu na 7–8 hodin denně. Přehnané umrtvování těla bylo zakázáno a ctnosti se měly dosahovat nenápadně. Sv. Benedikt vypracoval pojetí mystiky spočívající v poslušnosti, pokoře, aby pomohl otevřít mnichům oči a každý jejich skutek byl skutkem Božím a vyzařoval z nich Boží pokoj. Jak je patrné z reformy sv. Berna z roku 910, mnišský život se po Benediktově smrti dále vyvíjel. Opat Berno se s dvanácti bratry vydal do burgundských lesů

³⁴ Srov. *Sv. Benedikt*, Praha: Skriptum, 1992. s. 21.

³⁵ Srov. *Salve/Mnišství* 1/06, ročník 16. s. 23.

Clunyjského opatství, kde vyrostla na tu dobu nejsilnější mnišská rodina. Toto opatství Cluny se postavilo za nezávislost na světských vlivech. Jednalo se spíše o nezávislost církevní a politickou, než duchovní. Clunijský mnich se již v těchto časech modlil za společnost, do které patřil i za celou církev.

V další reformaci v roce 1098 byl založen jak dceřina fundace jeden z největších kontemplativních řádů v dějinách vůbec. Jeho pojmenování Citeaux bylo údajně podle rákosí citels³⁶, v bažinatém lese, kam se na Květnou neděli v roce 1098 usadilo dvaadvacet mnichů. Na místo, které bylo blízko Dijonu, a jeho půda patřila burgundskému vévodovi, který ji s ochotou přepustil osadníkům. Ve své podstatě tato močálovitá půda byla náročná pro obdělání a vůbec pro zpřístupnění. Ale vévoda projevoval určitý respekt a úctu k jejich opatovi Robertu z Molesme.

Opat Robert, který byl v té době 80 let starý, přichází se svými mnichy z kláštera Molesme na nové místo. Robert věděl, že to nebude jednoduché a mniši starého kláštera si budou stěžovat, respektive dožadovat jeho návratu z Citeaux na původní místo do Molesme. Sestavu mnichů kláštera Molesme tvořili šlechtici, rytíři a jiní duchovně krátkozrací lidé. Tito svého převora Albericha ztloukli a zavřeli do žaláře. Po návratu sv. Roberta do Molesme se ujal sv. Alberich vedení v novém klášteře. Sepsal práci nazvanou *Exordium Parvum*, jež je oficiálním výkladem o založení cisterciáckého řádu a navrhl zjednodušení klášterního života. Mniši se chtěli vrátit k řeholi sv. Benedikta, proto Alberichovým návrhům nevěnovali velkou pozornost. Sv. Bernard z Clairvaux vystoupil proti mnichům, kteří měli být chudí, ale jejich kostely se třpytily zlatem, stropy byly zaplněny malbami a sochami, ve svatyních bylo rozestavěno moře svící.

Podobně po osamostatnění toužící sv. Štěpán Harding se chtěl i v modlitebních zpěvech vrátit k původní notaci čistších gregoriánských chorálů. Jednoho mnicha poslal pěšky do Met, aby tam opsal slavný antifonář, další mnichy poslal do Milána, aby opsali zápisy ambroziánských zpěvů z nejstarších kodexů, které se v Miláně zachovaly. Sv. Štěpán Harding to myslel

³⁶ Srov. MERTON, T. *Vody Siloe*, s. 29.

s jednoduchostí vážně, ale když ani městský antifonář nepřinesl očekávaný úspěch, nezaměstnal mnichy nekonečným zkoumáním, ale přijal nedokonalý text, jak byl.

Cisterciácká architektura se proslavila svou jednoduchostí a čistotou. Byli to právě cisterciáci, kteří uskutečnili přechod od těžkopádného, normandského, raně gotického stylu ke gotice 13. století. Byla to gotika daleko jemnější. Cisterciácký kostel nebyl příliš vysoký, měl holé zdi, osvětlen jen pár okny bez barevných skel, bez silných oblých nebo lomených oblouků. Tyto budovy jednoduše každého, kdo do nich vstoupil, naplňovaly ho klidem, pokojem a vytvářely vhodné místo k modlitbě a kontemplaci.

4.1 Benediktova řehole v českých zemích

Benediktinští mniši přišli do českých zemí ještě před výstavbou benediktinských klášterů. Na jižní Moravě se objevily archeologické výzkumy pravděpodobně z období bavorské a aquilejské mise z první poloviny 9. století. „Z velkomoravské doby se našlo sídliště bez žen, z čeho se usuzuje možnost menších řeholních komunit. Je možné, že tyto komunity sloužily jako byzantské kláštery založené roku 863 sv. Cyrilem a Metodějem. Ale také tato mnišská obec mohla sloužit k přechovávání vzácností přivezených z východu, k uchýlení se do ticha, nebo vyučování žáků.“³⁷ Skutečné kláštery však začaly vznikat v Čechách a na Moravě až v druhé polovině 10. století s rozvojem křesťanství a zřízením pražského biskupství roku 973.

³⁷ Srov. NĚMEC, J. *Rozvoj duchovních řádů v českých zemích*, s. 7.

(vysvětlivky na str. 10 nám přibližují možné místo vzpomínané mnišské obce Velkomoravské Hradisko sv. Klimenta u Osvětman.)

První benediktini přišli do Čech z Řezna, z kláštera sv. Emmerána. Působili tady jako misionáři a jejich činnost byla spojena s biskupským úřadem.³⁸ Po založení samostatného biskupství v Praze došlo k vyčlenění z řezenského vlivu, a také působení benediktínu sv. Emmerána značně ustoupilo. V roce 920 kníže Vratislav dal postavit v Praze kostel sv. Jiří, u kterého vzniká ženské opatství na Pražském hradě. Boleslav II. nechal se souhlasem papeže Jana XIII. v letech 967–973 na stejném místě postavit klášter benediktinek. Ten se považuje za nejstarší klášter v Čechách vůbec. První abatyší zde byla sestra Boleslava II. Mlada, (lat. Milada).

Mlada byla nejmladší ze čtyř sourozenců, dcera českého knížete Boleslava I. († 972) a jeho manželky Biagoty. Kromě výše uvedeného kláštera pravděpodobně Mlada dva roky pobývala u benediktinek v Římě, u kostela sv. Anežky kolem roku 965–966. V diplomatickém jednání s papežem Janem XIII., kdy zastupovala svého bratra Boleslava II., dosáhla Mlada dvojího úspěchu: zřízení pražského biskupství a založení prvního kláštera v Čechách. V Kosmově kronice se o Mladě píše, že byla panna Bohu zaslíbená, ve svatém Písmu vzdělaná, křesťanskému náboženství oddaná, obdařená pokorou, v hovoru líbezná, příznivkyně chudých a sirotků. Podle toho lze soudit, že se Mladě nedostalo jen základu křesťanské výchovy, ale také vzdělání v latině a staroslověnštině.

Dvacet let poté, v roce 993, následovalo založení prvního mužského kláštera v Břevnově, jako společného díla knížete Boleslava II. a Vojtěcha Slavníkovce. Vojtěch se s benediktiny seznámil snad v době svých studií v Magdeburgu, kam byl v šestnácti letech svými rodiči vyslán. Tady se seznámili s biskupem Adalbertem, po kterém přijal jméno Vojtěch. Jako druhý biskup v Praze působil v letech 982–997. Zklamán neúspěchy ve své biskupské činnosti v roce 989 Vojtěch opouští Prahu a odjíždí do Itálie. Blízko Říma se seznámí s benediktiny a vstoupí do kláštera sv. Bonifátia a Alexa na Aventinu. Na naléhání arcibiskupa

³⁸ Srov. SKŘIVÁNEK. A. P. *Salve/ Mništví* 1/06, roč. 16, *Počátky benediktinských klášterů v českých zemích*, s.25.

mohučského a papežův příkaz se Vojtěch koncem roku 992 vrací do Prahy a vzal s sebou dvanáct mnichů z aventinského kláštera. Společně s Boleslavem II. založil v půl cestě mezi Bílou Horou a Prahou klášter sv. Benedikta, Bonifátia a Alexa roku 993, opatství ke cti Matky Boží.³⁹ Z aventinského kláštera vyšel pravděpodobně i první břevnovský opat Anastásius, totožný s Vojtěchovým vychovatelem Radlou. Za opata Menharda kolem roku 1045 se tu postavil nový kostel zasvěcen sv. Vojtěchu a od té doby je nazýván Břevnov klášteřem sv. Benedikta a Vojtěcha⁴⁰ V roce 996 po pádu Slavníkovců Vojtěch definitivně z Prahy odešel. Ve 13. století je v Břevnově uložena část ostatků sv. Markéty, proto byl tento kostel od 15. století jmenován podle této svěřice. Když byl klášter v největším rozkvětu, 22. května 1420, pražští a táborští husité klášter vypálili. Před tím se podařilo opatu Mikuláši a některým málo mnichům prchnout do Broumova. Ostatní zajatí mniši byli v Praze upáleni. Od té doby se drželi mniši v Broumově, založeném ve druhé polovině 13. století. Tady byla jen malá skupina mnichů v čele s proboštem, který často zastával úřad faráře.⁴¹

Po návratu slovanských mnichů v roce 1061 a před jejich definitivním vyhnáním roku 1096 vznikla slovanská legenda o sv. Prokopovi.⁴² V 70. letech 12. století přepisoval mnich sázavský latinskou prokopskou legendu, ta je také svědkem přebývání mnichů na Sázavě se slovanskou liturgií, která se jim stala osudnou.

Opatství sv. Prokopa bylo založeno na místě jeho bývalé poustevny roku 1039 na Sázavě v okrese Kutná Hora a zrušeno bylo v roce 1785.⁴³ Hlavní význam tohoto sázavského opatství spočíval v zachování slovanského obřadu zavedeného sv. Cyrilem a Metodějem, ve snaze o sjednocení slovanského

³⁹ Srov. *Salve/ Mnišství* 1/06, roč. 16. s. 28. (zprávy o založení uvedeného kláštera se můžeme dočíst v Pulkavově kronice).

⁴⁰ Srov. *Sv. Benedikt*, Praha: Skriptum, 1992, s. 114. 115.

⁴¹ Srov. tamtéž s. 116,117.

⁴² Srov. *Salve: Mnišství* 1/06, roč. 16, s. 32.

(předpokládaným autorem mohl být opat Vít, kolem r. 1061-1067).

⁴³ Srov. *Sv. Benedikt*, Praha: Skriptum, 1992, s. 108.

a latinského světa. „Když museli slovanští mniši pro nepřátelství knížete Sptyhněva v letech 1055-1061 klášter opustit, hledali útočiště v Uhrách. Po návratu se opětovně za pomoci knížete Vratislava II. snažili v Římě o schválení slovanské liturgie u papeže Řehoře VII. († 1085). Ten ji však odmítl, neboť prý užívání lidového mluvného jazyka by mohlo ohrozit pravou víru mezi prostým nevzdělaným lidem. V roce 1096 byli slovanští mniši ze Sázavy s konečnou platností vyhnáni a jejich místo zaujali mniši latinského obřadu z břevnovského opatství.“⁴⁴

Ještě jeden pohled na benediktinské kláštery v Čechách v časech druhé světové války a po ní. Břevnovský klášter byl kulturním centrem nejen před, ale i po 2. sv. válce, dokud nebyl obsazen komunistickou bezpečností. „*V době, kdy tam působil opat Anastáz Opasek, se v klášteře stýkali výrazné osobnosti české literatury, jako jsou František Hrubín, Jan Zahradníček, Jaroslav Durych, Václav Renč.*“⁴⁵

V roce 1939 došlo však k odtržení břevnovského kláštera od broumovského, který se nalézal v Sudetách, poblíž polských hranic u Náchoda. Ve všech benediktinských kláštorech v té době byli Němci, tj. v Břevnově, Broumově, v pražských Emauzách a v Rajhradě na jižní Moravě, kteří téměř všichni uměli dobře česky. Po odloučení Broumova bylo do komunit vybíráno podle národností. V Broumově zůstali Němci, v břevnovském klášteře zatím Češi. „*Přátelsky nakloněn Čechům ještě měsíc před smrtí prohlásil papež Pius XI. 3. ledna 1939 Břevnov i Broumov za samostatné kláštery, aby aspoň o trochu méně byl znemožněn soustavný německý vliv. Páter Opasek byl ustanoven samostatným představeným s titulem konventuálního převora. Břevnovský klášter byl podřízen přímo apoštolskému stolci.*“⁴⁶ Byl vytvořen v Břevnově dvojí noviciát. Dostalo se jim podpory z Emauz a také od několika belgických bratří vyslaných na pomoc. Broumov zůstal nadále v sudetské župě.

⁴⁴ Srov. NĚMEC, J. *Rozvoj duchovních řádů v českých zemích*, s. 9 a 10.

⁴⁵ ELŠÍKOVÁ, M. *Dobré dílo Anastáze*

Opaska, s. 76, (citaci zapsal Kratochvíl A.).

⁴⁶ Tamtéž, s. 76, 77.

Benediktini představují v Evropě nejstarší formu řeholního života, která přetrvala z dob pozdně antického mnišství, byla nositelkou kultury, jak duchovní, tak hmotné. Byli průkopníky stavebních výrobních metod, svými kontakty se zahraničím zajišťovali přenos vědomostí a vzdělanosti.

5. Vznik kláštera v Citeaux

Roku 1098, přišel sv. Robert, první opat z Molésme za legátem apoštolského stolce ctihodným Hugonem, arcibiskupem lyonským, požádat o podporu k založení nového kláštera se svými bratry Alberichem, Odonem, Janem, Štěpánem, Letaldem, Petrem a všemi ostatními bratry.

Nejprve bych rád pohovořil o tomto významném muži Robertovi z Montbard.⁴⁷

Byl blízkým sv. Bernarda z Clairvaux, synem Bernardovi tety z matčiny strany.

V útlém věku ho svěřili k vychování clunyjským mnichům za kus lesa. Když se dozvěděl o bratrancově působení, v rodinném klášteře Clairvaux, odešel za ním.

Bylo to pro Roberta překvapení, když zjistil, jaký tvrdý režim jej tam čeká.

Sv. Bernard neslevoval ani svým bratřím. Robert při první příležitosti návštěvy clunyjského velkopřevora Bertranda z Brancionu bez vědomí clairvauxského opata odjíždí zpět na jih Burgundska do Cluny. Sv. Bernard napsal rozhořčený dopis. Vyznal v něm Robertovi kající i svůj podíl viny:

„Byl jsem nelidsky tvrdý ke křehkému jinochovi. Moje přísnost tě vyhnala a moje něžnost tě teď zve zpátky. Vrať se, nebudu ti nic vyčítat!“⁴⁸ Není známo, jestli se dopis ke čtení Robertovi dostal. Robert se potom do Clairvaux vrátil o deset let později.

Vracím se k počátku, kde Robert se společníky prosí o podporu Lyonského arcibiskupa Hugóna a ten jim posílá kladnou odpověď k založení nového kláštera v Citeaux: „Odstěhujte se na jiné místo, které vám Boží laskavost ukáže a tam budete sloužit Bohu pokojněji a s větším užitkem. Nařizujeme vám všem, o kterých jste řádně po společné poradě rozhodli, abyste vytrvali v tom rozhodnutí a apoštolskou autoritou připojením pečeti tento záměr potvrzujeme.“⁴⁹

⁴⁷ Srov. KAMENÍK, M. *Citeaux a Bernard z Clairvaux*, s. 203- 204.
(poznatky o sv. Robertovi napsané až po jeho opětovný příchod).

⁴⁸ Srov. tamtéž, s. 201.

⁴⁹ Srov. *Salve: Mnišství* 1/06, roč. 16, s. 41.

Po příchodu opata Roberta zpět do Molesme a souhlasu tak velké církevní autority, 21 bratří, kteří měli touhu zachovávat řeholi, se hned vydali na opuštěné místo, které se jmenovalo Citeaux. Podle tradice to bylo 21. 3. 1098 v diecézi Chalon místo, kde byl jen hustý porost stromů, keře a zvěř. V tak těžkých až nelidských podmínkách začali mniši budovat klášter, ale na požádání zmíněného apoštolského legáta, kníže burgundský pan Odo, jim pomohl dřevěný klášter dostavět, obdařil je štědře pozemky, dobyt看em a dodal jim vše potřebné k životu. V tom samém čase, když se Robert vrátil od biskupa chalonské diecéze, přijal pastýřskou hůl a byl ustanoven za opata. Hned zajistil, aby bratři, kteří s ním přišli, slíbili setrvání na místě a tak klášter na základě apoštolské autority se stal opatstvím. Založení Citeaux je datováno kolem roku 1100 v lesích Beaune.⁵⁰

Za krátký čas přebývání, čas pokoje v Citeaux, přišel arcibiskupu Hugonovi od papeže Urbana dopis, ve kterém psal o setkání bratří z Molesme, rozvratu v tom klášteře, odchodu velkého množství bratří, hlavně kvůli opatu Robertovi. Žádali o jeho opětovný návrat do starého kláštera Molesme. Po odevzdání opatského úřadu v Citeaux se Robert vrátil do Molesme a osiřelý nový klášter⁵¹ postrádající opata se shromáždil a právoplatnou volbou ustanovili jednoho z bratří, Albericha. Byl to muž vzdělaný, znalý věcí Božích, milující řeholi i bratry. Patřil mezi zakladatele kláštera v Molesme a nějakou dobu tam byl převorem. Byl jedním s předních mužů, kteří se snažili o odchod do Citeaux. Vytrpěl si kvůli tomu mnoho urážek, věznění a bičování. Hned po zvolení poslal nový opat Alberich do Říma bratry Jana a Ilboda, aby jejich klášter mohl spočinout pod křídly apoštolské ochrany. Byli vyzbrojeni listem arcibiskupa Hugóna, Jana a Benedikta, kardinálu římské církve a biskupa chalonského Galtéria. Papež Pascal vzápětí poslal kladně vyřízenou odpověď ke spokojenosti nového opata Albericha a všech jeho druhů přebývajících s ním v klášteře Citeaux. Poté nový opat a bratři pamětliví svých slibů jednomyslně přijali původní řeholi sv. Benedikta a zavázali se, že odvrhnou všechno, co jí bude odporovat. To znamenalo, že nebudou nosit spodní tuniku,

⁵⁰ Srov. DACHOVSKÝ, K. *Sv. Bernard z Clairvaux*, s. 10.

⁵¹ Nový klášter- původní, počátečné jméno kláštera v Citeaux.

kožešinové a lněné oděvy, kapuce a kalhoty, prostěradla a povlečení na postele, dále rozličné příkrmy v refektáři a ostatní, co odporovalo čistotě slíbeného života. Po devíti letech přibližně podle tradice 26. 1. 1108 přezkoušen rozličnými zkouškami nového kláštera, opat Alberich skončil. Po něm nastoupil jistý bratr Štěpán, původem Angličan, který přišel do toho kláštera z Molesme. Nový opat Štěpán Harding se zavázal dále pokračovat podle benediktovy řehole v chudobě, jak ji původně ustanovil. Bratři se shodli, že nebudou vlastnit kříže ze zlata, pouze dřevěné, nebo malované, kadidelnice pouze měděné nebo železné, ornáty pouze z hrubé bavlny nebo lnu. Nařídili, aby se oltářní plátna vyráběla ze lnu, byla bez zdobení a konvičky na víno, aby nebyly ze zlata a stříbra. Svou prací mniši zvelebovali klášter, pole, vinice, louky a zemědělské dvory.

V době, kdy už zakladatel Citeaux byl mrtev, vedl komunitu bratr Štěpán, který měl obtížnou situaci. Nastala vysoká úmrtnost mnichů. Jiní mniši se seskupili kolem Bernarda a uspořádali své záležitosti, jak by měli umřít. Roku 1113 se skupina 30 mužů pod vedením Bernarda vydala pěšky do Citeaux. Když se jednoho dne mniši modlili, zaklepal na bránu Bernard s třicátkou mužů. Opat je všechny s radostí přijal, kromě jednoho, kvůli mladému věku. Roku 1114 ukončili všichni noviciát a skládali slavné sliby. Známost kláštera se začala šířit nejenom ve Francii, ale i v cizině. Bernard byl poslán pro nadmíru zájemců s 12 mnichy, na nové místo, které nazval Jasně údolí (Claire Valeé). Protože stavěli, neměli čas si vypěstovat potraviny. Dva roky trval hlad. Pak začali někteří milosrdní lidé klášter podporovat. Bernard na popud místního biskupa chodil kázat do kostelů, což mělo za následek, že mnoho dalších, včetně významných osobností si získal pro klášter. Po přemáhání sil v klášteře byl Bernard jeden rok nemocný a tehdy mu sám biskup nabídl místo k ozdravení. „Zakládaly se nové kláštery a „tři fontány“ Fontenay byly papežem nazvané jako - div světa. Když bylo Bernardovi 28 let, byla svolána v Citeaux generální kapitula, kde se sešli opati 112 klášterů,

keré podléhaly Citeaux. Zde byla schválena definitivní podoba konstitucí, nazvaná - Velká charta lásky.“⁵²

Mniši svými modlitbami a usilovností vyprosili Boží požehnání pro klášter, který ze dne na den vzkvétal. „Citeaux založilo čtyři kláštery: Ferté (1113), Pontigny (1114), Clairvaux založeno sv. Bernardem (1115), Morimond (1115).

Roku 1153, v roce úmrtí sv. Bernarda čítal cisterciácký řád kolem 350 klášterů.“⁵³ Z dnešního pohledu očima otce Jeronýma se Citeaux stále považuje za klášter klášterů. Na konci 19. století, když byla provedena rekonstrukce řádů, si řád cisterciáků zvolil heslo: „Cistercium mater nostra, což znamená: Citeaux zůstává naší matkou“.⁵⁴ Bylo dohodnuto, že setkání všech klášterů řádu se bude nadále konat v Citeaux. Je to povinné zasedání generální kapituly, jeho termín byl stanoven na svátek Povýšení sv. Kříže, 14. září.⁵⁵

5.1 Vývoj cisterciáckého řádu

Na přísné zásady klášterního života hlásaného sv. Benediktem z Nurie navazuje Cisterciácký řád (Ordo Cisterciensis, OCist). Je to název podle latinské podoby místa, kde byl založen (Citeaux, lat. Cisterckým). Latinské Cistercium nese název podle milníků staré římské cesty. Řád se dělí na mužskou a ženskou větev a v čele řádu stojí opat. Založil jej opat benediktinského kláštera Molesme Robert v r. 1098 s dalšími 22 mnichy nespokojeni s tamními pořádky kláštera. Po zpátečním odchodu opata Roberta do Molesme se novým představeným v Citeaux stal Alberich. Za jeho působení se mniši tohoto kláštera r. 1100 osamostatnili a s povolením papeže Paschalise II. přijali název svého působiště – cisterciáci. Nový řád byl podřízen svatému stolci a opat Alberich vypracoval základní reguli

⁵² Srov. DACHOVSKÝ, K. *Sv. Bernard z Clairvaux*, s. 12.

(informace z odseku o sv. Bernardovi jsou také z této samé literatury s. 10-11).

⁵³ Srov. *Salve: Mnišství* 1/06, roč. 16, z poznámek, s. 54.

⁵⁴ Srov. JERONÝM, O. *Umění naslouchat*, s. 104.

⁵⁵ Srov. *tamtéž*, s. 103.

řádu – Instituta monochorum cisterciensum de Molismo venientium. Byla stanovena povinnost manuální práce pro laické bratry (konvrše) i pro samostatné mnichy. Alberich zavedl nový řádový oděv, bílý habit s černým škapulířem.

Na formování řádu se významně podílel třetí opat Stephan Harding (Angličan), který doplnil již výše zmíněnou reguli o „Chartu caritatis“. Definitivně byl řád uznán v r. 1119.

Význačný úkol v reformě cisterciáckého řádu sehrával sv. Bernard. Pocházel ze šlechtické rodiny a narodil se na zámku Fontaines lés Dijón (cca) r. 1090 ve Francii. Otec Tecelin byl rytířského stavu a matka Alatha byla dcera hraběte Bernarda z Montbaru. Bernard byl třetí ze šesti dětí a za svůj duchovní život vděčil své matce. V 19. letech po ukončení studii ho oslovil ideál sv. Benedikta ve své přísnější podobě, kterou žili cisterciáctví mniši. Nejprve začal tento život žít na svém rodovém statku v Chatilloně, kde se k němu přidružilo 30 mladíků, mezi nimiž byli čtyři rodní bratři. V r. 1112 přešel se všemi do kláštera v Citeaux, které přijal druhý opat kláštera Stephan Harding. V r. 1115 se stal jako 25-letý opatem nově založeného kláštera v Clairvaux. V r. 1128 na církevním sněmu v Troyes byl pověřen sepsáním řeholních pravidel pro nový rytířský řád templářů. Zasloužil se o rozšiřování řádu zakládáním nových klášterů a také byl významní duchovní osobností.⁵⁶ Když umíral r. 1153, bylo v Evropě založeno 68 klášterů pocházejících z Clairvaux. V r. 1145 byl zvolen papežem jeho žák, Eugenius III. napsal pro něj pětisvazkové dílo o povinnostech papeže. Když (ccm) r. 1145 dobyl mosulský panovník Edessy, jako klíčové město k Jeruzalému, papež Eugen poslal Bernarda jako hlasatele křížácké výpravy. Zanechal mnoho spisů o duchovním životě. Za svatého byl prohlášen r. 1174 a za učitele církve 1830.⁵⁷

Klášter Citeaux se stal centrem reformního hnutí benediktinského řádu. Řád se dělil na pět větví, které odvozovali svůj původ z nejstarších opatství: Citeaux (1098), La Ferté (1113), Pontigny (1114), Clairvaux (1115) a Morimond (1115). Opat kláštera v Citeaux byl zároveň nejvyšším představitelem

⁵⁶ Srov. CHLUMSKÝ, J. *Životopisy svatých*. prameny: www.catholica.cs.

⁵⁷ Srov. *Denní modlitba církve*, Praha: Liturgický institut 2002. s. 1447.

cisterciáckého řádu. Ženské cisterciácké kláštery netvořily vlastní síť, ale podléhaly vždy mužskému klášteru cisterciáků. V čele konventu stála abatyše, ale vizitací byl pověřen opat z nadřízeného mužského kláštera, který i cisterciáčky zastupoval. Cisterciácké kláštery byly budovány převážně na odlehlých místech v nehostinných krajích, aby mniši nepřicházeli do kontaktu s laiky a snáze dodržovali přísnou řeholní kázeň. Kláštery budovali kolem vodních toků, kde bylo mnoho neobdělané půdy, kterou postupně kultivovali. Zároveň šířili pokročilejší způsoby zemědělského hospodaření používaného ve Francii.⁵⁸

Podobnou zkušenost se založením kláštera v nádherném prostředí učinili mniši u Plzně při zakládání kláštera v Novém Dvoře. Pokud chceme pochopit problematiku zakládání většiny cisterciáckých klášterů, uveďme podle Miloslava Pojsla základní schémata jejich vzniku:

1. rozhodnutí zakladatele zřídit klášter
2. jednání s klášterem, odkud má být vyslána nová mnišská komunita
3. schválení generální kapitulou
4. zřízení provizoria zakladatelem
5. uvedení nové komunity do provizoria (počátek fungování nového cist. kláštera)
6. výstavba budov nového kláštera.⁵⁹

Tato schémata můžeme přirovnat k schématům fundátorů, kteří cisterciácké kláštery zakládali zpočátku ve Francii.

5.2 Rozvoj cisterciáků v českých zemích a na Moravě

Když se cisterciácké kláštery staly významnými hospodářskými středisky, brzy začaly přikládat pozornost světské společnosti. Panovníci, šlechta i církevní hodnostáři ji začali zahrnovat bohatými pozemkovými dary, takže majetky

⁵⁸ Srov. CHLUMSKÝ, J. *Životopisy svatých*. prameny: www.catholica.cs.

⁵⁹ Srov. POJSL, M. *Velehrad*, s. 32.

klášterů rostly o nové vesnice, poddané a cisterciáci se postupně vzdalovali původním ideálům. Ve 14. století se řád dostal k ústupu.

Vzpomenou několik cisterciáckých klášterů, které začaly v Čechách působit ve 13. a 14. století. Jsou to klášter na Velehradě založen moravským markrabětem Vladislavem v roce 1205 na popud olomouckého biskupa Roberta. Biskup Robert, rok před založením kláštera, tj. roku 1204, jednal v Plasích o vyslání řeholníků na Moravu. Dvanáctičlenná skupina mnichů a konvršů dorazila do klášterního provizória u Velehradu 11. 11. 1205 v čele s opatem Thicelinem. Při založení Velehradu, se jako fundátor uváděl přímo markrabě Vladislav Jindřich. Je to v listině Přemysla Otakara I. roku 1202, která je zakládací listinou velehradského kláštera.⁶⁰

Z Velehradu byl založen také klášter ve Vizovicích v roce 1261. Pak to byly kláštery v Nížkově v roce 1234, Žďáru v roce 1250, Vyším Brodě v roce 1259, Zlaté Koruně v roce 1263 a na Zbraslavi v roce 1292.⁶¹

Ve 13. století byla do Čech také uvedena ženská větev cisterciánek v Sezemicích, Pohledě a Tišnově, který byl založen v roce 1232 manželkou Přemysla Otakara I. Konstancí.⁶² Existenci cisterciáků v Čechách byla dobře znát v politickém i hospodářském životě.

Ve stručnosti si popíšeme kláštery, které k nám i v dnešní době ještě hovoří, a na které se tak zcela nezapomnělo. Konkrétně kláštery cisterciáků Osek a Vyšší Brod, které se po roce 1859 včlenily do rakouskouherské provincie a souhlasily se všeobecným sjednocením provincie pod pravomoc generálního opata v Římě.⁶³ Jsou to opatství, která přežila až dodnes, i když jsou obě v hynoucím stavu. V severočeském Oseku u Teplic je už poslední bratr a nemocný opat už několik let nemůže klášter spravovat, proto zmínky o tomto klášteře budou stručné, i když je úctyhodné, že jakýmsi zázrakem jako jeden z mála unikl josefínské reformaci.

⁶⁰ Srov. POJSL, M. *Velehrad*, s. 34.

⁶¹ Srov. NĚMEC, J. *Rozvoj duchovních řádů v českých zemích*, s. 15.

⁶² Srov. tamtéž, vysvětlivky s. 23.

⁶³ Srov. tamtéž, vysvětlivky, s. 51.

V opatství ve Vyšším Brodě probíhají rozsáhlé renovace kláštera a je tam i dnes alespoň několik cisterciánských bratří, žijících mnišský život přímo v klášteře. Byl založen roku 1259 jedním z nejváženějších šlechticů českého království, panem Petrem Vokem z Rožmberka. Patřil mezi přední dvořany a politiky krále Přemysla Otakara II. a stal se doživotním maršálem království. Petr Vok pocházel z rodu Vítkovců. Klášter Vyšší Brod představoval spojnici na jižním cípu Čech, mezi českými a hornorakouskými državami pana z Rožmberka. O Vokově zbožnosti hovořila pověst, že klášter založil jako díkuvzdání, když byl zachráněn z rozvodněných vod Vltavy. Ale pravděpodobně v tom bude i ekonomický záměr. Církevní fundace zaručovaly zachování práv Rožmberků pro tuto oblast i do budoucna. Místo pro klášter vybral Petr Vok asi hodinu cesty od obchodní stezky spojující Čechy s Rakouskem. Název osady podle v původní německé podobě byl Hohentfurt, česky Vyšší Brod. Místo ji získalo podle brodu přes Vltavu, který umožňoval karavanám překročit řeku. Klášter dostal také latinský název Altovadum, se stejným významem jako předešlá jména. Na výběr řádu měla vliv patrně Vokova choť Hedvika, pocházející z rakouského hraběcího rodu Schauenberků. Jejich rodový klášter byl cisterciácký ústav ve Wilheringu.

K vlastnímu zakládacímu aktu Vyššího Brodu patří zakládací listina datovaná 1. 6. 1259. Při té příležitosti klášter posvětil pražský biskup Jan III. Jako fundátor byl jmenován Vok, k obdarování dává také souhlas jeho manželka Hedvika a také se kladně vyjádřili Vokovi příbuzní Vítek a Budivoj z Krumlova. Ti přispěli svými podíly na klášterním lese. Podle klášterní tradice nejstarší sakrální stavba stála na místech dnešní hřbitovní kaple sv. Anny. Nesla mariánské zasvěcení a existovala již před příchodem konventu.⁶⁴

Mateřský klášter Vyššího Brodu je ve Wilheringu a odtud opati každoročně vizitovali svoji filiaci a pomáhali jí řešit všechny problémy.⁶⁵

⁶⁴ Srov. CHARVÁTOVÁ, K. *Dějiny cisterciáckého řádu v Čechách 1142-1420*, s.9-11. 15. (vybrané informace o klášteře Vyšší Brod).

⁶⁵ Srov. CHARVÁTOVÁ, K. *Dějiny cisterciáckého řádu v Čechách 1142-1420*, s. 28.

V polovině 30. let 20. století dosáhl klášter ve Vyšším Brodě neobyčejného duchovního i hospodářského rozkvětu, což bylo vidět i na počtu členů, nejvyššího po dobu celé své existence. Po obsazení Sudet německou armádou byl opat Tecelin Jaksch (osobní přítel Eduarda Beneše) 2krát po sobě zatčen Gestapem. Do Vyššího Brodu se už nevrátil, zbytek války přežil v klášteře u Tišnova.⁶⁶ I když na jeho místo byl zvolen D. Kaindl (koadjutor), poprvé od doby své existence 17. 4. 1941 byl klášter zrušen z úřední moci. Mladší bratři byli odvedeni k vojsku, starší rozptýleni po farách a mnozí vyslýcháni a vězněni. Po osvobození americkou armádou došlo k částečnému oživení, ale 4. května 1950 byl konvent obklíčen státní bezpečností a hodně bratří bylo zatčeno a odvezeno. Němečtí bratři včetně opata volili odchod do Rakouska. Klášter byl opět vrácen řádu v roce 1990 a stal se součástí české kongregace Nejčistšího srdce Panny Marie.⁶⁷

V Čechách můžeme i v dnešní době navštívit tento obnovující se cisterciácký klášter, kde je sice jen 6–8 mnichů, ale i přes dnešní duchovní krizi je vidět, že je to klášter, kde se začíná žít.

Další důležitý klášter byl v Plasech u Plzně, zde bydlí dnes už jenom kastelán spravující tento bývalý velký objekt, sloužící dnes jen jako muzejní památka pro návštěvníky. Tato sakrální stavba je potomkem cisterciáckého kláštera čtvrté generace. Mateřský klášter z Plas byl zakládající dalších klášterů jak francký klášter Langheim.⁶⁸ Plasy jsou rodovým potomkem Citeaux. Byly pokládány za nejsilnější klášter v českých zemích. Fundátorem kláštera byl kníže Vladislav II. (pozdější král Vladislav I.) K založení kláštera patří také následující legenda.

Jednou na místě již stojícího kláštera usnul pod lípou kníže Vladislav. Barokní kroniky popisují, že měl sen, že slyší zpěv mnichů rozléhající se údolím. Viděl je jako řeholníky v bílých habitech a později zjistil, že je to nový řád, který doposud neznal. Nově založené cisterciáky pozval do české vlasti a rozhodl se

⁶⁶ Srov. ŠKODA, J. *Teze přednášek*, Kutná Hora 1992.

⁶⁷ Srov. tamtéž.

⁶⁸ Je to řada klášterů, jakási posloupnost, navazujících od Citeaux, Morimond, Ebrach, Langheim a Plasy. Dostupné na www.klaster-plasy.cz.

založit jejich klášter na onom místě. Za základ založení byl vybrán knížecí dvůr u řeky Střela. I když v rozporu s řádovými předpisy dostali darem už obdělanou půdu a osídlené vesnice. Z Plas vzešlo mnoho větví, ale za nejvýraznější můžeme počítat už vzpomenuté založení Velehradu na Moravě roku 1205. Dále byli mateřským klášterem jihočeské Zlaté Koruny a kromě ní založili celkem 5 mužských a 3 ženské kláštery v Čechách i na Moravě. Mniši plaského kláštera spravovali okolní fary a dvě svá proboštství v Mariánské Týnici a České Lípě. Ke klášteru patřily jako i jinde hospodářské dvory. Již v době barokní měly sádky, ovčín, konírnu, kravín a jiné provozy. Klášter si udržel své postavení celé 12. a 13. století a potom prokazoval svou životnost také v 17. a 18. století.⁶⁹

Na závěr pro představu o všech působících kláštorech cisterciáků v Čechách a na Moravě od 12. do 14. století. Názvy a roky založení klášterů: Sedlec (1142), Plasy (1144), Pomuk (1145), Hradiště (1145), Svaté pole (asi 1150), Osek (1199), Velehrad (1204), Oslavany (1225), Porta Coeli (1233), Žďár (1251), Vyšší Brod (1259), Vizovice (1261), Zlatá Koruna (1263), Sezemice (1265), Zbraslav(1292), Skalice(1347). Kláštery funkční v současné době: Vyšší Brod, Osek, Porta Coeli.⁷⁰

5.3 Vznik reformovaných cisterciáků – trapistů

Vznik trapistů je spojen v 17. století s opatstvím La Trappe v Normandii. V nepřístupné močálovité pustině stála skupina téměř zbořených budov. Byly tak zchátralé, že návštěvník, který vešel do křížových chodeb kláštera, potkal místo řeholníků dobytek. V téměř neobývatelném křídle budovy bydlel správce s rodinou a dětmi podřízený nepřítomnému opatovi. Do prvního poschodí se lezlo po řebříku přistaveném k oknu. Na suchých místech pod děravými střechami tábořilo sedm, jakoby mnichů. Nejzachovalejší částí budovy byl refektář, který

⁶⁹ Srov. pramen: www.klaster-plasy.cz.

⁷⁰ Srov. prameny: *Leciklopaedia – cisterciáci*. Dostupné na www.clanky.cisterciaci.cz.

mniši užívali jako kuželkárnu. Tak jak tento klášter byl na spadnutí, těž i duše řeholníků, kteří denně se svými venkovskými přáteli trávili čas u rozličných zábav, nevypadaly lépe.

Jean le Bouthillier de Rancé, byl synem Marie Medicejské a kmotřencem kardinála Richelieua. Ten ve svých sedmnácti letech se stal doktorem filosofie, o čtyři roky obdržel doktorský titul z teologie. V roce 1651 byl de Rancé vysvěcen na kněze. Ze začátku se jevil jako brilantní a ambiciózní šlechtic prahnoucí po arcibiskupském sídle v Tours, kde se nacházel i jeho strýček. V roce 1664 se de Rancé rozhodl složit sliby jako cisterciák, přísné observance, se záměrem vzkřísit Citeaux. V té době netušil ani do čeho jde, jak se řád, pro který se rozhodl, liší od jeho cisterciáckých představ a způsobem reformace sv. Štěpána a sv. Bernarda ve 12. století. De Rancé žil v té době životem hrdinů z dobrodružných románů. Po svých slibech se začal nad sebou zamýšlet a jako opat se vrátil do La Trappe. Nový cisterciácký generální opat Claudie Vaussin, chtěl právě v tom čase zrušit přísnou observanci. Měl za cíl skoncovat v řádu s nadměrnými nesmyslnými posty a jinými pro něj nepřírozenými praktikami. Tím se začal dlouhý konflikt mezi oběma observancemi Citeaux a La Trappe. Rancé sám svou nervní povahou netoužil ani po modlitbě. Měl rozbouřenou mysl a touhu být bojovníkem a vůdcem. Jeho schopnost snášet tresty byla obdivuhodná, jenž spojoval s touhou činit pokání. Mentalitu La Trappe by se dalo charakterizovat jako sebevražednou jednotku vojáků - odejít ze světa ve velkém stylu. Přes to všechno trapistická reforma udělala na svět velký dojem. Z Paříže se přijížděly podívat v kočárech rozličné dámy, aby uviděly studený klášter a mnichy sotva plížící se po namáhavé práci, aby v kostele sklonily své hlavy k modlitbě. Takový pohled návštěvníky otrásl, když přišli s bratrem k hostům přiděleným do refektáře a viděli, jak málo jídla mniši dostávají. Trochu zeleniny s chlebem, jednou za čas mléko a sýr. Našli se mnozí z těchto vybraných lidí, začali brát život vážně, vzít zřetel na utrpení, bídu a nouzi, která obklopovala svět.

Bylo by ještě hezčí, kdyby byl de Rancé mužem kontempace, ale přesto významně ovlivnil svou dobu. Zanechal po sobě několik dobře zavedených

horlivých klášterů, které důsledně dodržovali pravidla přísné observance. Po čtrnácti letech roku 1700 zemřel na rozličné nemoci.⁷¹

⁷¹ Srov. MERTON, T. *Vody Siloe*, s. 56.

6. Opatství Sept Fons (mateřský klášter Nového Dvora)

V opatství Sept Fons jsou nízké budovy seskupené kolem několika dvorů v rovině s obilnými poli kolem řeky Loiry ve střední Francii. Jako za dávných benediktinských tradic i v dnešní době je hlavním zaměstnáním mnichů zemědělství. Ke klášteru byly přistavěny budovy s potravinářským zaměřením Germalynu, výživné mouky ze pšeničných klíčků.⁷² Barokní kostel z 18. století uvnitř s moderní vitráží Madony uprostřed dostavěné v 50. letech 20. století. Tím pádem jako v celém Sept Fons není architektonická památka. Na druhé straně, což je větším potěšením, nalezneme v tomto kostele přeplněné chórové lavice mnichů, takže Sept Fons můžeme nazvat úctyhodnou matkou, která neváhá se zakládáním nových fundací. Současný opat má tedy starost nejen o kláštery ve Francii, ale nyní jezdí také do Čech a Izraele. Kromě budování nových klášterů v zahraničí, jsou v mateřském klášteře stále aktuálnější odkládané práce na stavbách vlastního kláštera a obnovit ho. Stáří kláštera počítá téměř 900 let. Klášter je zasvěcen blahoslavené Panně Marii, přesněji založen roku 1132 z reformního hnutí Citeaux, který byl jeho dcerou burgundského opatství Fontenay. Jako zakladatelé byli mniši - Richard a Guillame z Montbardu, kteří přišli do Sept Fons už ze zmiňovaného kláštera Fontenay.⁷³

Cisterciáci vyhledávali zvláště místa, kde by mohli budovat rybníky a mlýny. Klášter byl postaven na bažinatých pozemcích, které mniši vysušili a zúrodnili. Horlivost modlitby a práce upadala časem i v tomto klášteře, dokud král Ludvík XIV. nejmenoval opatem dvacetiletého Eustacha z Beafortu († 1709). Mladík musel provést nejprve reformu sám sebe na příkladu již uváděného abbé de Rancé († 1700), jeho dobrého přítele, reformátora kláštera v La Trappe. Eustach z Beafortu se svěřeného kláštera Sept Fons ujal až za dva roky, tj. přibližně 1663 a jeho reformu provedl ve stejném čase se svým přítelem de Rancé.

⁷² Srov. *Salve: Mnišství* 1/06, roč. 16, s. 57;
(tato speciální mouka byla jako specialita vyvinuta v klášteře ve 30. letech).

⁷³ Je možné, že tyto mniši byli příbuzní sv. Bernarda z Clairvaux.

Kláster Sept Fons zářil v tom čase rozkvětem a radostí, až do času, jež přetřela Velká francouzská revoluce (1791). Mniši byli vyhnáni, někteří zahynuli mučednickou smrtí ve věznici Rochefort, další se veřejně přihlásili ke své víře a někteří se uchýlili do exilu v zahraničí.⁷⁴

Ti, kteří byli takto umučeni, Jan Pavel II. prohlásil za blahoslavené v roce 1995.⁷⁵ Veškerý majetek propadl státu. Cisterciákům se po roce 1845 podařilo opět budovy s pozemky opět odkoupit. Na přání papeže Lva XIII. Roku 1892 se podařilo sjednotit několik zreformovaných cisterciáckých kongregací a mezi nimi byly i Sept Fons. Vznikl „Řád cisterciáků přísné observace“ (trapisté), k nim se dnes hlásí kolem 160 mužských a ženských klášterů na světě. Ve vlně sekularizační doby roku 1904 opat Dom Jean-Baptiste Chautard⁷⁶ svým energickým zásahem u prezidenta Clémenceaua zamezil druhému uzavření opatství Sept Fons i ostatních opatství.

Co je důležité pro klášter Sept Fons ve spojitosti s Domem Chautardem, který byl roku 1928 opatem kláštera, je nástup a přítomnost br. Jeronýma, který přišel toho roku 6. prosince. Převorem byl otec Albérik, muž pokročilého věku. O otci Jeronýmovi se v pozdějším věku všichni vyjadřovali s úctou, kvůli jeho příkladnému mnišskému životu. Při nástupu se svěřil svým představeným s úmyslem stát se konvršem, což vyvolalo údiv. Ti ho poslali za otcem Valentinem (S. J.) a ten uzavřel dilema se slovy: „*Tento mladý muž je povolán, aby stal knězem*“.⁷⁷ Otec Jeroným se stal po létech doslova „duší kláštera“. Byl člověkem společenským, zdvořilým, ale nové známosti nevyhledával. Okruh jeho známostí se omezoval jen na několik příbuzných, kteří jej navštěvovali a přátel, jejichž počet se s roky rozrostl. Dom Chautard zemřel v roce 1936 a na jeho místo nastoupil Dom Maria Godefoy (1935-49)⁷⁸. Když v říjnu 1936 přijal otec Jeroným

⁷⁴ Srov. *Salve/ Mnišství* 1/06, roč. 16, s. 57.

⁷⁵ Srov. s prameny: www.novydvur.cz/různé /různé texty/famille chretienne.

⁷⁶ Jeho významné dílo „Duše veškerého apoštolátu“ byla přeložena do češtiny.

⁷⁷ *Otec Jeroným/mnich*, Klášter Matka Boží, v Novém Dvoře, s. 20.
(Citace i myšlenky o otci Jeronýmovi).

⁷⁸ Srov. *Otec Jeroným/mnich*, Klášter Matka Boží, v Novém Dvoře, s. 20.

kněžské svěcení, Dom Godefroy ho jmenoval učitelem filosofie a současně sekretářem kláštera.

V roce 1940 byl pověřen, aby duchovně doprovázel kněze, kteří v klášteře přebývali jako hosté. Když bylo otci Jeronýmovi 62 let, komunita ho zvolila za opata kláštera (1980). Byl přínosem nového a posvátného, které bylo v klášteře třeba pravidelně obnovovat. Do kláštera se hrnuli další noví lidé a otec Jeroným se téměř do své smrti věnoval vyučování. „Otec Samuel byl v poslední léta života otce Jeronýma převorem kláštera Sept Fons. V současnosti je představeným kláštera v Novém Dvoře a posledních 17 měsíců před smrtí otce Jeronýma, byl jeho žákem. Říká se, že za svou kariéru mívá profesor jednoho až tři dobré žáky. A jeden z nich byl u otce Jeronýma také otec Samuel.“⁷⁹

Opět nastala těžká léta koncem 2. sv. války a kolem II. vatikánského koncilu pro všechny kontemplativní kláštery. Časem už v 90. letech minulého století byly novou mízou pro strom, aby opět rozkvetl. Sept Fons začíná žít jakýmsi novým čerstvým dechem a jeho opat Dom Patrik Olive přednedávnem oslavil 25 let opatské benedikce.⁸⁰ Nyní žije v opatství „Sept Fons 78 mnichů, z nichž dvacet je v noviciátu. Jsou ve věku od 18 do 91 let. Denně slaví tři a půl hodiny liturgické bohoslužby, dvě-tři hodiny každý rozjímá, k tomu se také přidává lectio divina. Uléhají ve 20 hod. a vstávají ve 3 hodiny ráno, na matutinum (posvátné čtení). Obdělávají sedmdesát ha půdy, chovají stádo několika desítek krav a každý den vyrobí tunu dietetických výrobků a zavařeniny.“⁸¹

⁷⁹ Srov. tamtéž, s. 26.

⁸⁰ Zvolení opatem .XII.. 1980 v Sept Fons.

⁸¹ Srov. s prameny: www.novy.dvur.cz/ různé texty/famille chretienne.

7. Založení kláštera Matky Boží v Novém Dvoře

Zakládání četných slavných klášterů se uskutečňuje po všech oblastech světa. Teď máme jednu nenápadnou skutečnost, která vzkvétá. Klášter, o kterém ještě před pár léty nebylo ani pomyšlení, že na bývalém hospodářském statku premonstrátů z Teplé se může něco velkolepého k nebi pozvednout. Byly to ruiny „na samém kraji světa“, o které již nikdo neměl v dnešní době zájem.

Založení kláštera v Novém Dvoře můžeme datovat na 20. srpna 2002 opatem kláštera Notre-Dame ze Sept Fons ve Francii. Jak to vlastně začalo? První čeští mladíci přijeli do Francie, do kláštera Sept Fons s touhou stát se mnichy. V r. 1991 byli přijati za novice, jako první stupeň školy mnišského života. Dostali v tomto klášteře habit noviců. Když byla jejich skupina dostatečně velká, opat kláštera Dom Patrik Olive je vyslal do Čech, aby připravili založení nového kláštera.

První zakladatelé ze Sept Fons byli francouzští mniši, kteří neuměli téměř vůbec česky. Přijeli na faru do Nečtin (u města Toužím, záp. Čechy), kde z počátku nic nefungovalo. Nejprve přišly záplavy, potom zima, při které se topilo jen nouzově. Dřevo se štípalo na sněhu, vody měli také jen tak, aby vyžili. Těžkosti s osvojením cizího jazyka pokračovaly. Přesto však mají nejhezčí vzpomínky právě na tyto chvíle. Vždyť štěstí a velké věci se nebudují snadným životem. A přesto tito první zakladatelé byli odměněni mladšími, již zmiňovanými, kteří přijeli z Francie a připojili se k nim. Spolu potom navštěvovali biskupy, kteří byli ochotni přijmout novou mnišskou komunitu. Museli každému vysvětlit jejich princip života, že nemohou žít na žádném poutním místě, nebo mít starost o farnost. Mnozí z otců biskupů jim pomáhali hledat nové místo.

Při hledání v plzeňské diecézi jim otec biskup Radovský ukázal Branišov, opuštěný kostelík, kde v padesátých letech do něj uhořel a ve vysídleném německém pohraničí je ponechán vlastnímu osudu až dodnes. Tímto místem byli první mniši okamžitě uchvázeni a poté zakoupili několik pozemků.

Když se ale dozvěděli, že v sousedním pozemku se uvažuje o otevření kamenolomu, opustili toto místo.

Po čase tj. 30. ledna 1999, se otec novicmistr s několika novici a bratřími brodili po kolena v závějích blízko Branišova, aby se podívali na pozemek, který našli na mapě. Byla to zchátralá zemědělská oblast, která se jim v mlze na první dojem jevila velmi chmurně. Když o ní nějakou chvíli přemýšleli, řekli si: „Ano, to je to místo pro náš klášter.“ Zalíbila se jim hlavně kvůli prostředí, kde z široka-daleka nebylo ani živé duše. Podařilo se jim usedlost koupit a s ní i přilehlé louky a část lesa kolem. Potom požádali architekta p. Pawsona, se svými spolupracovníky. Z biskupství v Plzni jim pomáhali p. Švehla a Cígle, aby původní zástavbu uzpůsobili pro mnišský život a připojili k ní také kostel. Se zahájením stavebních prací se začalo na jaře v květnu 2000. Všechno na stavbě mělo probíhat pod dohledem svatých ochránců. Založení kláštera Matky Boží v Novém Dvoře bylo ve svátek sv. Bernarda 20. srpna 2002.

Položení základního kamene kostela proběhlo 21. března 2001 na sv. Benedikta. Jak měl kostel vypadat? Kostel v Novém Dvoře se dnes podobá kostelu v Thoronet, jedním z menších, ale nejhezčích francouzských cisterciáckých klášterů (12. století). Umístění oltáře, svatostánku a vzácné sochy Panny Marie darované francouzským šlechticem, pozice mnišského chóru a část vyhrazená hostům, jsou principy převzaté z mateřského kláštera Sept Fons. U projektování celého projektu p. Pawson musel mít tři projekty: opatství Sept Fons, událost Nový dvůr a klášter Thoronet. Stavba kostela byla financována z darů a dotací, konkrétně ministerstva kultury (8 mil. korun). Kostel je vysoký 14m a dlouhý 50m.

V nedávno publikované knize „Česká architektura“, mezi několika luxusními vilami a několika kancelářskými budovami figuruje i nově dostavěný kostel a klášter v Novém Dvoře. Je to překvapivé vidět v dnešní době mimo svět věřících. Nezvyklá diskrétnost křesťanství mezi světskými stavbami.

Závěr

Ke konci práce předkládám zamyšlení nad smyslem modlitby a existence kontemplativních řádů, komunit, které se nemodlí jen za svůj klášter. K porovnání malá Terezie od dítěte Ježíše, zahrnuje do svých modliteb celé široké okolí, ba celý svět. Potřeba modlitby pro dnešní svět je stále naléhavější. Tato práce poukazuje na vývoj cisterciáckého řádu, od dob poustevnictví, přes založení prvních východních i západních řádů jak byli na západě augustiniani, benediktini a východě patřili k významným basiliáni. Založení prvních cisterciáckých klášterů ve 12. století. od jejich prvního a základního kláštera v Citeaux, až po vývoj reformovaných cisterciáků (trapistů). Pohlížíme na problémy, kterými museli kláštery projít v souladu s dobou a politikou, jaká se pro které období vedla. Kolikrát hrozilo úplné zpuštění klášterů a někdy i celých řádů.

„Marie Terézie za svého panování v druhé polovině 18. st. se začala snažit o přínos pro svou říši nejen od šlechty a prostého lidu, ale i od církve a jejích institucí. Pro kláštery předepsala přísnou kontrolu jejich majetku tzv. numerus klausus.“⁸² Josef II., její syn pokračoval ve stejné politice a vůči rozjímavým řádům byla zahájena přísnější opatření. Kláštery a mnohé jejich majetky byly proměněny v kasárny, továrny, také v útulky a nemocnice. Tyto změny byly v monarchii považovány vládou za humánní, nehledíc na škody, které nastaly po nedbalém spravování kulturních hodnot v kláštorech. Cisterciáckí mniši byli posláni z klášterů na fary, díky čemuž řád v našich oblastech přežil. Sice zdeformovaný, ale přežil. Dom Samuel řekl v jednom z jeho rozhovorů, že v mnišské komunitě stejně jako ve společnosti každý přináší druhým v příslušné míře to, co sám je a jak jedná.

V jistém příkladě jsou dvě sestry Marta a Marie, jakoby dva pohledy Církve. Kontemplace a Evangelizace. Marta obětavě vydává ze sebe všechno, aby se postarala o vzácného hosta Bohem poslaného. Nemá pomocníci, musí to

⁸² Srov. NĚMEC, J. *Rozvoj duchovních řádů v českých zemích*, s. 43.

zvládnout sama. Marie sedí, poslouchá a raduje se z každého slova, které každý den neslyší. Jistě to musí být báječné a samým Kristem pochválené. Ale přesto, když člověk se řídí určitými zákony společnosti z lásky ke Kristu, jednota společenství roste. Když rodina drží spolu, ne každý opačným směrem, rodina vzkvétá. Proč si vzali trapisté od benediktinů pravidlo života: „Modli se a pracuj?“ Všimněme si důležitých prvků Benediktovy spirituality, kterou se trapisté řídí a kterou přijali za svou. Proto, je to v práci založení některých benediktinských klášterů v Čechách uvedeno, protože právě oni mají být vzorem prvních cisterciáků v dodržování benediktinské řehole, kterou si vzali za základ svého života.

Z pohledu Marty a Marie společenství mnichů ukázalo rodinnou lásku. Ale ta láska musí být dokonalejší. Když trapisté pracují, pracují spolu. Když se modlí, modlí se spolu. Proto je důležité se i modlit i pracovat, ale všechno v pravém čase, abychom nezpůsobovali zármutek bližním kolem sebe, jak pociťovala Marta, když ji neměl kdo pomoci. P. V. Kodet je toho názoru, že klíčem k řešení tohoto problému mezi prací a modlitbou pro nás všechny je: *„Láska, pocházející z Ježíšova srdce. Je modlitba projevem lásky jen k Bohu a služba druhým projev lásky jen k lidem? Vždyť tím, že sloužím, projevím rovněž svou lásku Bohu a též, když se modlím, opět ji projevím lidem.“*⁸³

Co je důležité, podle názvu napsané práce, je příklad života, který nám donesli francouzští mniši z opatství Sept Fons do české země a obohatili ji o tak vzácný příklad života a modlitby. Těžkosti, jaké měli se zakládáním kláštera v Novém Dvoře, asi nejsou výjimkou v porovnání se zakládáním jiných klášterů cisterciáckých mnichů neboli také trapistů. Samozřejmě s rozdílem techniky dnešní doby, jenž je u stavění v současnosti nápomocná.

V této práci jsem chtěl upozornit na to, abychom se nezapomněli zastavit někdy v každodenním životě. Na příkladě trapistů, který už máme ve vlasti, kde žijeme, abychom o nich věděli, přijeli si k nim odpočinout, nebo pro duchovní

⁸³

KODET. V. *Marta a Marie trochu jinak*, s. 93.

zkušenost. Žijeme ve světě, ve kterém se dá těžko zastavit. Vědět o jejich působení může být pro každého z nás přínosem a pomocí.

V úplném závěru jsem pocíťoval potřebu omluvit se čtenářům této práce, pokud vaše porozumění k textu a chápání některých myšlenek a způsobu mého vyjádření není shodné s vaším. Jako Slovákovi píšícímu českým jazykem a smýšlejícímu jinou mentalitou. Domnívám se, že některé části mého vyjádření jsou možná neshodné s chápáním tuzemských lidí. Za pochopení děkuji.

Seznam použité literatury

Prameny

Řehole sv. Benedikta, Praha: Čeští Benediktíni, 1993.

(redakčně se podíleli: VERZICH, M. VALÍK, R. OPASEK, A.).

Bible. Český ekumenický překlad. Praha: Česká biblická společnost, 2001.

ISBN 80-85810-29-8. 15.

Denní modlitba církve. Liturgický institut v Praze. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, ISBN 80-7192-588-8.

Svatý Benedikt., Praha: Skriptum, 1992. ISBN 80-900335-9-8.

(autor blíže neurčen).

Elektronické prameny

Převorství Nový Dvůr [online]. Dobrá Voda [cit. 16. 9. 2009]. Dostupné na <[www.novydvur.cz /různe_texty/famillechretienne/posvěcení kostela/převorství](http://www.novydvur.cz/různe_texty/famillechretienne/posvěcení_kostela/převorství)>.

Kláster Plasy [online]. Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Plzni [cit. 8. 10. 2009]. Dostupné na <www.klaster-plasy.cz>.

Životopisy světců tohoto dne podle Martyrologium Romanum [online].

CHLUMSKÝ, J. *Životopisy svatých*. [cit. 14. 3. 2010]. Dostupné na

<[http:// www. catolica.cz](http://www.catolica.cz) >.

Leciklopaedia – cisterciáci [online]. Cisterciáci [cit. 12.3. 2010]. Dostupné na

<<http://www.clanky.cisterciaci.cz>>.

Monografie

CHARVÁTOVÁ, K. *Dějiny cisterciáckého řádu v Čechách 1142-1420*,

- Praha: Karolinum, 2002, ISBN 80-246-0385-3.
- DACHOVSKÝ, K. *Sv. Bernard z Clairvaux*, Praha: Řád, 1997.
- ELŠÍKOVÁ, M. *Dobré dílo Anastázie Opaska*, Praha: Graspo, 1999.
ISBN 80-902602-1-7.
- JERONÝM, O. *Umění naslouchat*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1995. ISBN 80-85527-72-3.
- KAMENÍK, M. *Burgundsko, kraj mnichů/Citeaux a Bernard z Clairvaux*, Praha: Vyšehrad, 2002. ISBN 80-7021-423-6.
- KODET, V. *Marta a Marie trochu jinak*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007, ISBN 978-80-7195-175-9.
- MERTON, T. *Vody Siloe*, Praha: Krystal OP, 2007. ISBN 978-80-85929-90-4.
- NĚMEC, J. *Rozvoj duchovních řádů v českých zemích*, Řím: Křesťanská akademie, 1988.
- POJSL, M. *Velehrad - stavební památky bývalého cisterciáckého kláštera*, Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1990. ISBN 80-85048-05-01.

Časopisecké statě

- Salve*, revue pro teologii a duchovní život: *Mnišství* 1/06, ročník 16,
Hradec Králové: Krystal OP, 2006. ISSN 1213-6301.
- ZUBKOWICZ, W. *Apoštol Božského milosrdenství*.

Jiné

- Otec Jeroným/mnich*, Klášter Matky Boží v Novém Dvoře, Praha: Triáda, 2003.
ISBN 80-86138-59-3.
- ŠKODA, J. *Teze přednášek*, Kutná Hora: 9.-11. června, 1992 .

Fotografické přílohy

KAMENÍK, M. *Burgundsko, kraj mnichů/Citeaux a Bernard z Clairvaux*, Praha: Vyšehrad 2002. ISBN 80- 7021-423-6.

Otec Jeroným/mnich, Klášter Matky Boží na Novém Dvoře, Praha: Triáda, 2003, ISBN 80-86138-59-3.

Převorství Nový Dvůr [online]. Dobrá Voda [cit. 16. 9. 2009]. Dostupné na <[www.novydvur.cz /různe texty/famillechretienne/posvěcení kostela/převorství](http://www.novydvur.cz/ruzne_texty/famillechretienne/posv%C4%9Cen%C3%AD_kostela/p%C4%9Cevorstv%C3%AD)>.

Přílohy k práci

I. Textové přílohy

Modlitba je naše povolání

(Dom Samuel, převor kláštera trapistů)

Z vnějšku náš klášter vypadá jak nejopuštěnější místo. Bratři žijí v mlčení a jsme odloučení od světa. Ale hosté, kteří přicházejí k nám co i jen na pár dní pobýt s námi v domě pro hosty, navštěvují naši komunitu, ti všichni si uvědomí, že je zde něco jiného než ta samota, opuštěnost a mlčení. Od úplného rána když vstáváme až do večera, když uléháme je časem, který je organizován právě na modlitbu, co činí kromě sedmi oficií ještě ticho i mimo něho jestli je to u práce nebo jinde, mnich žije v modlitbě celý svůj den. U práce v mlčení opakuje invokace⁸⁴ a obrací své srdce ke Kristu, aby se postupně stával jeho nejbližším přítelem. Třebaže mnišský život není snadný, mnich v tomto každodenním zápase nalézá skutečné štěstí.

Mons. František Radovský, biskup plzeňský nás nazval „dělníky modlitby“. Je to označení hezké a přibližuje nás zásadnímu slibu sv. Benedikta: „Ora et labora!“⁸⁵ Domnívám se, že motiv řehole by mohl ještě být: „Ničemu nedát přednost před láskou ke Kristu!“ A to se v Benediktově řeholi vyskytuje moc často. Ve skutečnosti je pravda, že náš život udržuje rovnováhu mezi životem duchovním a prací, mezi ještě jedním důležitým prvkem, životem v komunitě a to je bratrský život. Žít dlouhé roky společně v jedné komunitě pod jednou střechou není vůbec jednoduché. Sami sebe si bratři nevybrali, ale shromáždili se v klášteře kvůli společnému povolání. Křesťanský, nebo mnišský život spočívá hlavně v nadstavení srdce k Bohu. Avšak toto nadstavení musí křesťan vyhledávat víc,

⁸⁴ jsou to jisté zvolání, antifony myšlenek, které ho v Kristu posilují

⁸⁵ Modli se a pracuj!

než morální radost, která není nikdy dosažená úplně. Na počátku formace by každý mnich chtěl být co nejdokonalejší. Společný život nás tudíž učí rozpoznat a přijmout realitu naší ubohosti. Bratřím žádný náš nedostatek neujde. Od toho okamžiku si dotyčný bratr má možnost víc uvědomit svou nedokonalost a s nabídkou k Bohu se obrátit se vším všudy. Ta největší dokonalost po tomto poznání je, když se Bohu oddá takový jaký je, poznávat své meze a hlavně nesoudit ostatní, ale je také přijmout jací jsou. Tedy pochopím, že ostatní vedle mne mají také chyby podobné chybám mým. Jsem přesvědčen, že tento postupný proces, je cestou ke štěstí.

V dnešním světě není snad člověka, který by netoužil po klidu. Mnich bojuje o to, aby tento klid obdržel. Když jsou naše myšlenky plné hořkosti a pomsty vůči ostatním, jak se chceme obrátit k Bohu? Duchovní hygiena mnicha je kontrolovat své myšlenky a bojovat s nimi. Pravidelně se obrací ke svému duchovnímu otci, jemuž předkládá všechny své nesrovnalosti, které se nacházejí v srdci a ten mu pomůže rozlišit, co pochází od Boha a co je od Zlého. Proto žijí trapisté v mlčení, které není sněním, ale je naplněno modlitbami, např. pravidelným opakováním krátké (střelní) modlitby: „Pane Ježíši, učiň ze mne svého přítele!“

Když mi bylo dvacet let, je to už nějaký čas, ve skupinkách mladých křesťanů mi bylo zdůrazňováno, že je potřeba se milovat navzájem, být spravedlivý a vnímavý k ostatním. Co dnes vidím, že chybělo, to je důraz na základní pravdu, že Bůh se stal člověkem a přišel, aby nás spasil. V té době jsem se snažil všude kolem sebe o spravedlnost, ale ztratil jsem víru. V dnešní době je velmi důležité říkat mladým lidem, že pokud chtějí žít ve víře, je zapotřebí sblížit se s Kristem přes Eucharistii. Účastnit se mše svaté, modlit se před svatostánkem, kontemplovat Krista v adoraci. Tam najdeme sílu, porozumění, ohleduplnost, které můžeme dát bratrům. Bratrský život, který není založen na setkávání se s Kristem, rychle zhořkne.

Jestli někteří z křesťanských bratří a sester, kteří budou číst tento článek, a procházeli by obtížnou zkouškou, nebo ponosou těžké břemeno a chtěli by shodit své starosti, mohou si být jisti, že s nimi nejsou sami. Mnišky z kláštera

Naší Paní (nad Vltavou) a mniši z Nového Dvora se za ně modlí, protože právě to je naše povolání.⁸⁶

Žehnání kostela na Novém Dvoře

Konečné požehnání kostela otcem biskupem Františkem Radkovským bylo 2. září 2004. Žehnání kostela je víc než jen slavností nad slavností a kvůli němu se již tento chrám stává domem modlitby. Zde Bůh věřící vyslyší lépe než kdekoliv jinde. Z mimořádně slavnostních modliteb a obřadů se v něm učinilo personifikací Boží přítomností místo nepřetržitých modliteb (*Domus orationis*). Na postavení tohoto kostela bylo zapotřebí veškeré finanční, materiální a lidské úsilí, které bude mít opodstatnění jen za jedním účelem. Když se v české republice založí opravdový dům modlitby, dům Boží, který přežije i své zakladatele, opravdové muže modlitby modlící se za své bližní na tomto místě.

14. září 2007, když mši sv. celebroidl otec biskup Radkovský, otec opat Dom Patrik ze Sept Fons povýšil klášter Nový Dvůr na převorství. Poté bratři se slavnými sliby skládali jeden po druhém v chóru sliby stability. Potom každý na oltáři podepsal listinu vlastního slibu a akt povýšení. Nakonec tento akt podepsal i notář, otec učitel ze Sept Fons a tím uzavřel obřad povýšení. Všichni během skládání slibu utvořili uprostřed chóru půlkruh.

Volba převora proběhla po mši v kostele. Co ji činilo silným, byl ritus přísahy, jehož texty mu dávali důraz nadpřirozena. Po volbě otec opat Dom Patrik předal nově zvolenému převorovi pečtidlo a klíče a bratři složili do jeho rukou sliby poslušnosti. Dále se bratřím přihovořil otec Samuel, jak představený kláštera do toho času. Své zvolení nebral za samozřejmou záležitost. Vyjádřil se, že ta záležitost je plodem výše skrytého úsilí. Nakonec za všechno úsilí poděkoval

⁸⁶ Srov. ZUBKOVICZ, W. *Apoštol Božího milosrdenství*.

(článek byl upraven a pochází z rozhovoru s Dom Samuelem, převorem trapistů na Novém Dvoře, pro časopis *Apoštol Božího milosrdenství*).

bratrům, otci učiteli, celeráři, otci Romarikovi a hlavně ctihodnému otci opatovi a otci učiteli ze Sept Fons, kteří je podporovali, radili jim a byli celé komunitě v Novém Dvoře k dispozici.⁸⁷

Výběr z rozhovoru Norberta Schmidta s Dom Patrikem Olivem, v klášteře Matky Boží na Novém Dvoře

(zachycení rozhodujících myšlenek ze života trapistů)

Mnohým v dnešní sekularizované společnosti brázdí v hlavách, k čemu, nebo komu ještě i v této moderní době slouží mnišství?

Mnichem se nemusí stát každý. Stačí, když mnichů bude pár. Svět v dnešní době potřebuje hlavně křesťany a tím více ve službě Bohu. Aby podávali světu svědectví, která naplňují lidský život. Tato nutnost bude vždy aktuální a její potřeba nikdy nepomine.

Co pro Vás znamenal otec Jeroným, kterého někteří čtenáři znají již z knihy Dopisy bratru Patrikovi?

V první chvíli dopisy otce Jeronýma jsem bral jako osobní a nebylo mi je snadné předkládat druhým. Jednoho dne jsem pochopil, že potřebuji někoho, kdo by mi pomohl stát se mnichem. A takový příklad jsem už nějaký čas vnímal ve svém okolí. Byl to otec Jeroným. Setkávali jsme se denně, ba i po tom, když jsem se stal opatem. Téměř denně jsme byli spolu i ve chvílích, když byl nemocný. Každé setkání s ním bylo pro mne obohacením. Někdy jsme si vyměnili jen pár otázek, někdy jsme mluvili o knihách, které jsme právě četli, nebo o věcech kolem nás. Otec Jeroným byl pro mne nejlepším duchovním učitelem. A nejen pro mne, obrátit se na něj mohl kdokoliv. On sám ale nikoho nevyhledával, přičemž někdy budil dojem určitého chladu. Odrazeni byli jenom ti, kteří za ním přicházeli z jakéhosi povrchního zájmu. Posiloval v nich jejich vytrvalost a jakmile jednou

⁸⁷

Srov. s prameny: www.novydvor.cz/ různé texty/posvěcení kostela/převorství.

překročili tuto pomyslnou bariéru, byli se vším všudy přijati. Byla v tom jakási nadpřirozená duchovní skutečnost.

Jaká byla komunita v době vašeho zvolení a jaká je dnes?

V určitém období v komunitě tak jako v církvi jsme naráželi na rozličné obtíže. Komunita byla zmítaná proudy, které zpochybňovali opravdové duchovní hodnoty. Kladli jsme si otázky: V čem spočívá život cisterciáckého mnicha? Jak má dnes vypadat cisterciácká komunita? Bylo to náročné, ale postupně se k nám připojili další a hodně mezi nimi mladých lidí, protože poznali, že náš život je ve shodě s povoláním, na které chtěli odpovědět.

Když jste se stal opatem, měl jste nějakou představu o směru, jakým povedete komunitu?

Neměl jsem vůbec žádnou představu. Snažil jsem se dělat jenom to, co jsem dělal od počátku mnišského života sám, s rozdílem, že jako opat jsem v tom mohl pomoci i ostatním. Zdálo se mi, že mou povinností je vyjadřovat se jasně, protože jen tak mohu něco pro druhé udělat. V tomto smyslu jsem se jako opat snažil ke komunitě obracet několikrát týdně při veřejných promluvách v kapitulách (v mém případě čtyři krát týdně) a krom toho se s bratry setkával osobně. Tím způsobem dochází k určitému předávání duchovních hodnot. Opat musí mít jistou linii, podle níž se snaží žít a kterou se snaží předat. Bratří ji však přijímají po svém a s tím on nic nezmůže.

Setkal jste se jako mladý opat s odporem, nebo nepřátelskými postoji?

Někdy došlo i k dost ostrým konfrontacím. V těchto případech asi láska k bližnímu neměla poslední slovo a to ani na jedné, ani na druhé straně. Tehdy to ani jinak nešlo. Jak jinak to řešit? Přejít to mlčením? Zkusili jsme, ale nic jsme tím nezískali. Lépe je věci si vyjasnit i za cenu bolesti. Bolestné to opravdu bylo, ale nemyslím si, že bych se setkal s nepřátelskými postoji, ale s odporem zcela určitě. Možná se někdy dalo postupovat i ohleduplněji, ale vyhnout konfrontacím se nešlo.

Když někdo zaklepe na bránu vašeho kláštera, jak poznáte, jestli je povolán k mnišskému životu?

S ničím nespěcháme. Předpokladem k rozlišení povolání je osobní kontakt, dlouhodobý a intenzivní kontakt. Než někdo složí slavní sliby, uplyne šest let. Za tu dobu se zpravidla vše vyjasní a obě strany vědí, oč kráčí. V klášteře se nedá kličkovat. Vidíme, jak daný bratr reaguje ve vztazích s jinými bratry, v práci, či při duchovním vedení. Nejde tady o žádnou psychologickou analýzu. Křtem jsme byli přivtěleni ke Kristu a v mnišském životě skládáme sliby stálosti, obrácení mravů a poslušnosti, abychom jednou došli plnosti tohoto připodobnění.

Je lidská zralost jedním z kritérií při zjišťování povolání?

Existuje jistý duševní práh křehkosti, za kterým už přijetí do kláštera není možné. Zároveň patří k naší tradici dát v mnišském životě příležitost i takovým osobám, které se pohybují na hranici lidské vyrovnanosti. Náš řád umožňoval i před tím (mysl. rok 1965) přijetí takových osob. Mnozí z nich se v klášteře stali světci. Dnes nám tito bratři scházejí.

Liší se duševní zranění lidí dnešní doby od předchozích generací?

Je důležité, abychom při rozlišování povolání byli otevření a opatrní. Milost může někdy jistá zranění vyléčit, když se jí otevřeme. Jsem ale přesvědčen, že Bůh k nám přistupuje mnohem víc skrze naši nedostatečnost, než skrze naše vlohy. Boží milosrdenství může přijmout jen člověk, který se mu úplně předloží v celé své bídě. Pro nadané lidi není snadné uznat svou bídu. Nadaný člověk má tendenci dávat do služby své schopnosti. Ale jednou musí přijít na to, že jak každý jiný člověk se musí zachránit ze své bídy.

Jaké místo zaujímá intelektuální formace v přípravě na mnišský život?

Intelektuální formaci považujeme za nezbytný základ. Člověk se nemůže modlit jen celé hodiny před svatostánkem, aniž by se hlouběji zabýval otázkami přítomnosti našeho Pána v Nejsvatější Svátosti. Naše víra se musí také opírat o solidní intelektuální formaci, abychom vytrvali. Je potřeba vědět něco o zákonech mezilidských vztahů a lidské psychiky. Někteří bratři jsou v klášteře přes sedmdesát let. Prošli všemi základními otázkami: osobními, filosofickými, teologickými. Je třeba hledat stále odpovědi, i když nejsou vždy uspokojivé.

Jak probíhá formace mladých bratří v Sept Fons?

Otec Jeroným říkal, aby komunita mohla fungovat, je zapotřebí pěti lidí, kteří potáhnou za jeden provaz: opat, novicmistr, profesor filosofie, profesor teologie a zpovědník. Potřebují mít u sebe osoby, ve kterých budu mít jistotu, že to co říkám komunitě, bude také vštěpováno mladým, kteří vstupují do kláštera. Od každého samozřejmě jinou formou a u jiné příležitosti.

Mniši musejí být shromáždění v klášteře kolem určitého množství hodnot. Jedině společné sdílení stejných hodnot vytváří skutečnou jednotu mnišské komunity.

Nemyslíte, že ranní vstávání odrazuje uchazeče od klášterního života?

Je pravda, že některým hlavně ze začátku toto vstávání způsobovalo potíže. Ale právě s popráním se a s přemožením sebe sama by mohlo toto vstávání pomoci nalézt vlastní identitu. Kdysi se říkalo, že člověk se stával trapistou, když se mu nahromadily hráčské dluhy. Přicházel si je odpykat do trapistického kláštera. Ale je třeba, aby všechno bylo jasné. Je nutné, abychom nezakrývali skutečnosti, které tu nemají být. To je jeden z prvků rozlišení povolání.⁸⁸

Jaká je úloha inteligence v poslušnosti?

Tak laická jako i křesťanská poslušnost musí projít cvičením úsudku. Jak u toho, kdo přikazuje, tak u toho, kdo poslouchá. Představený kláštera nesmí nařizovat cokoli a komukoli. Jinak by to nebyl představený. Představený musí mít na paměti, že základními ctnosti představeného je moudrost. V průběhu dne je zvažována pro každého bratra a v každé situaci. Kdysi kolovala taková fráze:

„Možná jsem se zmýlil, když jsem vám to uložil, ale vy se nezmýlíte, když mě uposlechnete.“ Je to zastaralá fráze, která může platit i nemusí. Je to na zvážení každé situace zvláště. Trpělivou práci se sebou i s druhými vyžaduje poslušnost po druhém požadovat a stejně tak příkaz v poslušnosti od druhého přijmout. Ideálem by bylo, aby se člověk zcela nechal vést Bohem. Když Kristus poslouchá Otce, nepozbývá své osobnosti, ale naopak.⁸⁹

Konec rozhovoru.⁹⁰

⁸⁸ Srov. s prameny: www.novydvur.cz/ různé texty/ famille chretienne.

⁸⁹ Srov. tamtéž.

⁹⁰ Srov. SCHMIDT, N. *Salve/Mnišství* 1/06, roč. 16, s. 60-69.

Zvolený převor kláštera Nový Dvůr, Dom Samuel

(výběr z rozhovoru)

Dom Samuel je narozen ve Francii v r. 1954 v křesťanské rodině. Když dospíval, přitahovaly ho několik let ideály spravedlnosti a bratrství marxismu, kdy přestal věřit v Boha. Za nějaký čas se potkal s mnichem, který ho zbavil iluzí, mluvil s ním o Kristu slovy, která mu byla srozumitelná. Pochopil, že pokud se chce stát křesťanem jako on, musí životu dát sebe celého. S tím závěrem se potýkal několik měsíců a nakonec Bohu řekl svobodně své ano.

Jakými úskalími jste jako Francouz přecházel při výuce češtiny?

Začal jsem se učit ještě v Sept Fons, s prvními bratry, kteří vstoupili do kláštera. Co jsem se zatím naučil, stačí pro každodenní život. Mnozí, ale z mladých bratří se učí naopak francouzsky, aby se dostali k řeholní literatuře, která většinou neexistuje v českém překladu. Mnich ve vztahu k ostatním bratřím se učí, že otevírat se druhým patří k základům jeho rozvoje.

Je život mnichů v klášteře přísný a strohý?

S komfortem zbohatlíků srovnaným na Západě a na druhé straně chudých lidí mnohých i kolem nás, nebo na jiných kontinentech, tak ani ne. Nejíme maso, žijeme v celách o třech čtverečných metrech a třemi policemi na šaty a nic víc. Nemáme rádio, televizi, nepotřebujeme vyjízďet na dovolenou. Ale stěžovat se též nemůžeme. Klášter je dobře vytápěn v místnostech, kde čteme a pracujeme, v ostatních prostorách topíme minimálně. Nevyměnili bychom tento život za snazší. Vidím to jako prostředek být blíž k Bohu, být svobodnější.

(výběr rozhovoru ze s opatem Sept Fons, Domem Patrikem Olivem, v Novém Dvoře v klášteře Matky Boží u příležitosti 25. výročí jeho opatské benedikce 2. února 2006. Pár označených otázek položených opatu Patrikovi bylo doplněných z internetových stránek , viz tamtéž).

Proč je nutný celibát?

Bůh nežádá od člověka, aby se zřekl manželství. Může však od člověka žádat, aby miloval jen jeho a nikoho jiného. Máme svobodnou vůli tento požadavek přijmout nebo jej odmítnout. Je to na každém z nás.

Je vaše mlčení opravdu nutné? Jak se dorozumíváte?

Účelem mlčení je, abychom se mohli modlit i při práci. K základnímu praktickému dorozumění máme některé posunky. Každý bratr se pravidelně stýká a hovoří s otcem převorem, nebo otcem učitelem, nebo bratrem, který jej vede.

Viděl jsem, že v Sept Fons mají i počítače. Máte je také i v Novém Dvoře?

Počítače jsou nástroje na práci. Je třeba s nimi zacházet s prozíravostí k tomu, co nabízí internet.

Jaký je jídelníček v klášteře? Opustili jste úplně svět a jeho gastronomické pochoutky? Pijete alkoholické nápoje?

Refektář (jídelna) je slavnostní místo. Připomíná nám, že člověk je živ nejen ze stravy duchovní, ale i z přirozené. Během jídla posloucháme jednoho z bratrů, který nám předčítá z knihy. Naše strava je prostá, založená na zelenině, někdy také ryba a vejčička. Pijeme vodu, džus, pivo a ve svátek víno, v míře.

Jakým způsobem pracujete? Proč je pro vás práce tak důležitá? Jste soběstační?

Mniši obvykle pracují sami, nebo v malých skupinkách. Při práci je nic neodlišuje. Ani pracovní oděv. Snažíme se naplňovat ideál našich předchůdců podle Benediktovy řehole: „Modli se a pracuj!“ Dáváme přednost práci v zemědělství. Bratři se stále dělí o všechny společné práce: v kuchyni, při údržbě domu atd. Vyrábíme hořčici, kosmetické krémy, chováme ovce, hovězí dobytek, staráme se o lesy a jejich odpadem zásobujeme naši kotelnu. Vyděláváme si na živobytí jako každý jiný člověk.

Kdo se může stát mnichem? Co jsou to časné a věčné sliby? Jak dlouho se člověk připravuje, aby se stal mnichem?

Mladého člověka přivádějí do kláštera často velmi prosté, téměř náhodné události. Setká se zde s lidmi jako on sám, kteří hledají Boha. Klade si otázky, zda život v klášteře je pro něj to pravé, aby nepromarnil život. Pokud zjistí, že řehole, která je mu bratry nabízena, mu může prospět k setkání s Kristem, stane se

mnichem. Může přijet několikrát, má čas na rozmyšlenou. Když se rozhodne zůstat, od věčných slibů ho dělí šest, nebo sedm let. Pokud mu tento způsob života nevyhovuje, odejde.

Jak často se modlíte?

Jsme dělníky modlitby, jak nás nazval otec biskup František. Sedmkrát denně se scházíme k modlitbě v kostele. První bohoslužba začíná ve čtvrt' na čtyři ráno a na poslední modlitbu kompletorium se komunita schází v půl osmé večer, která je zakončená zpěvem Zdrávas Královno (Salve Regina). Mniši ze Citeaux zpívají tento chvalozpěv každý večer od dvanáctého století. Kolem dvacáté hodiny udělí představený všem bratřím požehnání a nastává velké mlčení (silentium) a potom čas spánku.

Co jsou to duchovní cvičení-lectio divina a co obsahují?

My chápeme lectio divina jako mnišskou četbu Bible, která je ve vztahu Boha a člověka. Vše, co může nápomoci k pochopení zmíněné četby, k tomu patří: teologie, výklad Písma, filosofie, historie.

Co mniši studují? Zajímají se o kulturu? Jakou literaturu čtou; světovou také?

Ve výchově mnicha má kultura své místo. Pokud si smím vybrat, zvolím si českou literaturu. V totalitních státech je kultura zneužívaná moci k podrobení lidského ducha. Ve spotřební společnosti má kultura naopak tendence pouze uspokojovat potřeby. Převládající projevy kultury oslovují v člověku více citlivost a méně jeho důstojnost. V latinských jazycích mají slova kult, kultura stejný kořen, který pochází od slova kultivovat, rozvíjet, pěstovat. Ještě před rokem jsem přečetl celé Solženicynovo dílo. Ale našim prvořadým úkolem není vzdělávat se.

Do jaké míry bude klášter otevřen hostům? Už jste vzpomněl, že se straníte turistů, médií a společenského života.

Prostory určené pro bratry a ty samé určené pro hosty jsou v kostele. Tím způsobem se vzájemně obě skupiny setkávají, aniž by se rušily. Nevyhledáváme reklamu, ale ani se nebráníme sdílet naši modlitby s návštěvníky. Muži, kteří budou chtít, budou moci přijet strávit několik dnů mezi námi. Pár pokojů bude

připraveno pro návštěvy našich příbuzných. Nyní budeme otvírat nový dům pro hosty, i když hosty jsme přijímali v sotva dokončených pokojích. Předkládali jsme jim jídla z toho, co jedli naši bratři. Budova, která je už nyní před otevřením, sloužila někdy jako ovčín. Pochází z r. 1760. V patře, kde jsou již pokoje, jsou vidět trámy, kdysi se tam skladovalo seno. Náš dům bude přednostně sloužit těm, kteří chtějí pobýt několik dní v klášteře, aby našli ticho a měli možnost modlitby. Mniši by neměli mít přímí apoštolát ani vůči hostům. Zato se podělí s těmi, kteří chtějí na Novém Dvoře pobýt několik dní, to co prožívají po celý rok. V domě pro hosty najdou dostatek knih ke čtení, kapli k modlitbě. Budou jíst mlčky a při obědě naslouchat četbě. Budou-li chtít, mohou pracovat a u práce se setkat s nějakým mnichem. Po návratu ke svým vlastním úkolům budou posílení modlitbou a životem, který s mnichy sdíleli. Několik pokojů bude vyhrazeno také ženám a rodinám.

Proč padla právě volba v Česku na Nový Dvůr, místo nejopuštěnější a největrnější v kraji?

Abychom nepřeháněli, z tohoto místa nemáme strach. Pomáhá nám upevňovat charakter. Hledali jsme osamělé místo s přírodním krajinným charakterem. Z Nového Dvora jsme byli nadšeni a přijali jsme jej jako dar.

Jaké hodnoty podle vašeho názoru přinášíte současné společnosti?

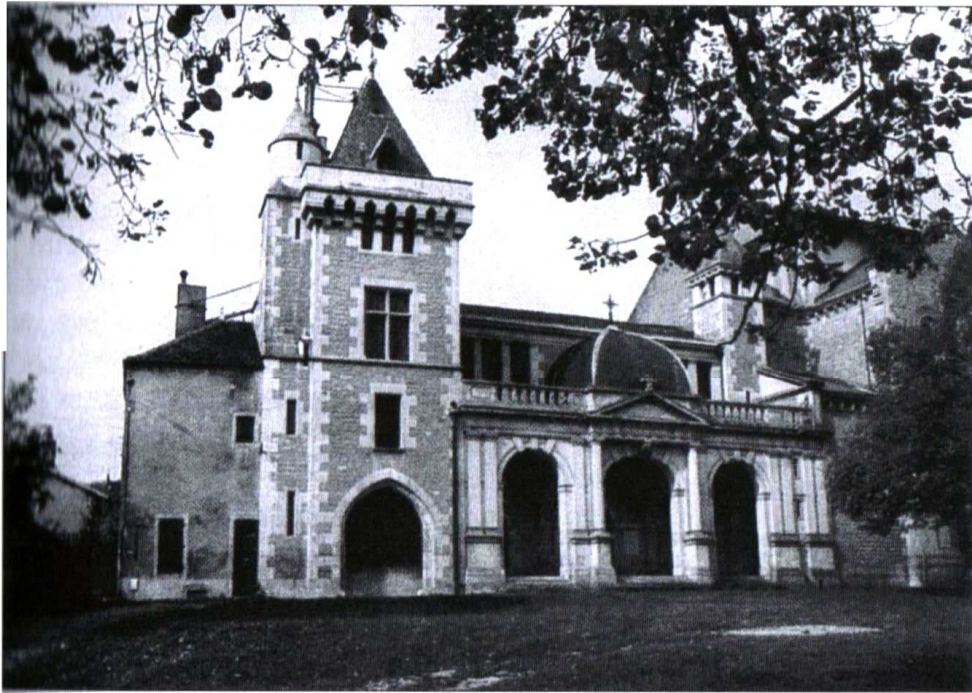
Tak v mnišské komunitě jako i v současné společnosti každý člověk přináší druhým sebe sama podle toho, jak jedná ve svém okolí. Nikoho nechceme přesvědčovat. Žijeme zde tak, jako každý jiný člověk a každý to může posoudit podle své inteligence. Společnost je celek, tělo, které potřebuje srdce. Mniši jsou srdce Církve a jsou srdcem pro ty, kdo i mimo Církev chtějí být podle míry každého zdravě okysličení.

Konec rozhovoru ⁹¹

⁹¹ Srov. KRAJT, F. denník: *Právo*, 11. srpna 2005. (výběr z rozhovoru s Domem Samuelem).

II.Fotografické přílohy

Obrázek 1 – Rodný dům sv. Bernarda z Clairvaux pochází z knihy: KAMENÍK, M.: *Burgundsko, kraj mnichů/Citeaux a Bernard z Clairvaux*, Vyšehrad, Praha 2002.

Rodný dům Bernarda z Clairvaux ve Fontaine-les-Dijon se dnes již málo podobá původní středověké pevnůstce.

Obrázek 2 – Výškový pohled na opatství Cîteaux. Prameny pochází z knihy: KAMENÍK, M.: *Burgundsko, kraj mnichů/Cîteaux a Bernard z Clairvaux*, Praha: Vyšehrad 2002.

Obrázek 3 – Stará knihovna z 15. st. v Cîteaux. Prameny: Tamtéž.

Opatství Cîteaux dnes působí z ptáčí perspektivy velmi nenápadně, skoro jako shluk jakýchsi hospodářských stavení. Silnice v pravé horní části směřuje do nedalekého Dijonu.

Stará knihovna, nejstarší dochovaná architektonická památka z XV. století v Cîteaux.

Obrázek 4 - Otec Jeroným se svými příbuznými na příjezdové cestě v blízkosti Sept Fons. Prameny z knihy: *Otec Jeroným/mnich*, Klášter Matky Boží v Novém Dvoře, Praha: Triáda, 2003.

Obrázek 5 – Bratři trapisté u svého kláštera při práci ze dřevem. Prameny: www.novydvur.cz.

Obrázek 6 – Bratr při práci v záhradě. Prameny: Tamtéž.

Bratři trapisté při práci

Obrázek 6 – Výstavby kostela v Novém Dvoře. Prameny: www.novydvur.cz.

Obrázek 7 – Klášter Nový Dvůr. Prameny: Tamtéž.

Výstavba kostela na Novém Dvoře

Klášter trapistů na Novém Dvoře

Obrázek 8 – Chórová modlitba bratří trapistů. Prameny: www.novydvor.cz.

Kostel trapistů Matky Boží na Novém Dvoře

ABSTRAKT

Strmeň Leo, Benediktínsko-cisterciácké základy trapistického řádu a působení trapistů v Čechách

Důvod příchodu tohoto kontemplativního řádu na české území a náhled do jejich života. Pro mnohé by se dalo vyjádřit „náhled do neznáma“.

České Budějovice 2009. Bakalářská práce.

Jihočeská univerzita v českých Budějovicích. Teologická fakulta.

Katedra filosofie. Vedoucí práce PhDr. Mgr. Jan Samohýl Th.D.

Práce nám ukazuje na postupný vývoj mnišství začínajíc poustevnictvím a končíc u řádu reformovaných cisterciáků - trapistů. Začíná poustevnickým životem a příkladem jeho zakladatelů, význačných osob v dějinách církve. Důležitá postava pro trapisty je sv. Benedikt i celkový mnišský život, to jsem se snažil z podstatné části práce zachytit spolu s rozvojem benediktínského hnutí na původní půdě v Itálii počínajíc a dalším jejich vývojem pokračujíc v Čechách. V časech úpadku určitých církevních institucí a některých řádů byla období, kdy byla v některých řádech nevyhnutelná reformace. O takovou se z benediktínského řádu pokusili s cílem důsledněji zachovávat Benediktovu řeholi ve svém čase pozdější cisterciáci a po nich trapisté. Popsal jsem postupný vývoj jejich mateřských klášterů v Cîteaux a La Trappe a jejich další existenci. Na scénu přichází mateřský klášter Sept Fons ve Francii, ze kterého vzešel klášter v Novém Dvoře, nedaleko Plzně. Významné prvky duchovního života trapistů jsou spojnicí pro Sept Fons a Nový Dvůr, které velmi úzce na sebe navazují. Poukazují na spiritualitu, jež se řídí cisterciáci i trapisté a není zapomenuto na působení těchto řádů v českých a moravských zemích. K oživení a lepší představě o životě v klášteřích jsou do příloh k práci vloženy rozhovory a pohledy na život v klášteřích od Dom Patrika Olivieho opata v Sept Fons a Dom Samuela, převora a představeného komunity v Novém Dvoře.

ABSTRACT

Benedictine-Cistercian Trappist order and basic operation Trappist in Bohemia

A lettering points out a progressional development of monasticism from the eremitism to the reformist Cistercian monk order – Trappists. It begins with eremitism and example of its founders, outstanding persons in church history. The important person for Trappists is St. Benedict, his life that I had tried to describe in conjunction with development of Benedictine monasticism which originally began in Italy and continued and resulting in Bohemia. In times of decay the church institutions and some orders, the reformation was necessary. Cistercian monks and later Trappists tried to keep Benedictine's rule more consistently.

I have described chronological development and existence of mother monasteries in Cîteaux, La Trappe. The most important is mother monastery Sept Fons in France, the monastery in Nový Dvůr near Plzeň had been arisen from. The main part is about special elements of Trappist's spiritual life and the connection between Sept Fons and Nový Dvůr which were very close to each other. The main point is the spirituality, which is followed both Cistercian monks and Trappist. It isn't forgotten the incidence these order in Bohemian and Moravia areas. To better image of monastic life I inserted the attachment with interviews and opinions by Dom Patrick Abbey from Sept Fons and Dom Samuel a prior and representant of community in convent Nový Dvůr.